

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

Adroddiad Blynyddol a Datganiadau Ariannol

Ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018

Cynnwys

ADRODDIAD AR BERFFORMIAD	1
ADRODDIAD ATEBOLRWYDD	9
DATGANIADAU ARIANNOL	32

RHAGAIR GAN Y CADEIRYDD

Mae'r Comisiwn yn falch o gyflwyno ei Adroddiad Blynyddol ar gyfer 2017-18.

Mae'r Adroddiad yn cynnwys gwybodaeth am y Comisiwn, ei weithgareddau, a'r trefniadau llywodraethu ar gyfer y cyfnod adrodd. Prif weithgarwch y Comisiwn yn ystod y flwyddyn oedd gweithredu'r penderfyniad gan Weinidogion Cymru, sef y dylai arolygu trefniadau etholiadol y Prif Gynghorau yng Nghymru erbyn 2021. Cwblhawyd y cyntaf o'r Adroddiadau Drafft o arolygon etholiadol yn ystod y flwyddyn adrodd, ac fe'u cyhoeddwyd a'u trafodwyd gyda Chynghorau.

Gobeithiwn y bydd yr Adroddiad Blynyddol hwn yn helpu i roi mwy o wybodaeth i chi am waith y Comisiwn, sut yr aeth ati i gyflawni ei dasgau, a sut y defnyddiwyd y Cymorth Grant a ddyrannwyd iddo gan Lywodraeth Cymru.

Owen Watkin OBE DL
Cadeirydd

5 Mehefin, 2018

ADRODDIAD AR BERFFORMIAD

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018

TROSOLWG

Mae'r adran hon yn crynhoi diben y Comisiwn, ei amcanion corfforaethol, y risgiau allweddol i gyflawni ei amcanion a sut mae wedi perfformio yn ystod y flwyddyn.

Datganiad y Prif Weithredwr ar Berfformiad y Comisiwn

Amlinellodd Llythyr Cylch Gwaith Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (y Comisiwn) ym mis Chwefror 2017, a gyhoeddwyd gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol yn Llywodraeth Cymru, yr hyn y dylai'r Comisiwn ei gyflawni yn ystod blwyddyn ariannol 2017-18. Cyflwynwyd cynllun gweithredu dilynol i Lywodraeth Cymru a amlinellodd sut y byddai'r Comisiwn yn cyflawni ei amcanion. Rwyf o'r farn y cyflawnodd y Comisiwn ei holl amcanion yn foddhaol. Caiff hyn ei ystyried yn fanylach dan adrannau Dadansoddiad o Berfformiad ac Adolygiad o Weithgareddau yn ystod 2017-18 yr adroddiad hwn isod ar dudalennau 3 i 8.

Datganiad o Ddiben a Gweithgareddau

Mae'r Comisiwn yn Gorff a Noddir gan Lywodraeth Cymru. Sefydlwyd y Comisiwn ym 1974 o dan delerau Deddf Llywodraeth Leol 1972 fel y Comisiwn Ffiniau Llywodraeth Leol i Gymru ac fe'i hailenwyd o dan delerau Adran 2 Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 (Deddf 2013). Mae darpariaethau Deddf 2013 mewn perthynas â'r Comisiwn yn disodli rhai Deddf 1972.

Diben y Comisiwn yw:

Monitro ardaloedd a threfniadau etholiadol sy'n berthnasol i lywodraeth leol yng Nghymru er mwyn ystyried a yw'n briodol gwneud neu argymhell newidiadau. Wrth gyflawni ei ddyletswyddau, mae'n rhaid i'r Comisiwn geisio sicrhau llywodraeth leol effeithiol a chyfleus.

Yn ôl Deddf 2013, mae'n ofynnol i'r Comisiwn gynnal arolygon o drefniadau etholiadol y prif gynghorau yng Nghymru o leiaf unwaith bob 10 mlynedd.

Mae'r Comisiwn yn cynnal ei arolygon drwy ymgynghori â'r prif gynghorau, cynghorau cymuned a phartion eraill â buddiant, gan gynnwys y cyhoedd. Mae'r Comisiwn yn cyhoeddi ac yn hysbysebu ei fwiad i gynnal yr arolwg ac yn gwahodd cynrychiolaethau gan bob parti â buddiant am gyfnod o rhwng chwech a deuddeg wythnos. Yna, mae'r Comisiwn yn ystyried y cynrychiolaethau a gafwyd wrth lunio ei gynigion drafft, sy'n cael eu cyhoeddi mewn adroddiad yn amlinellu penderfyniadau'r Comisiwn mewn perthynas ag unrhyw newidiadau (os oes rhai) i'r ffin neu'r trefniadau etholiadol presennol. Mae'r Comisiwn yn datgan ei fod wedi cyhoeddi ei Adroddiad Cynigion Drafft ac yn dechrau cyfnod ymgynghori pellach, pan wahoddir sylwadau pellach gan bartion â buddiant. Yna, caiff y cynrychiolaethau hyn eu hystyried wrth i'r Comisiwn lunio ei gynigion terfynol. Caiff cynigion terfynol y Comisiwn eu cyhoeddi mewn adroddiad sy'n cael ei gyflwyno i Weinidogion Cymru, sy'n gallu gwneud gorchymyn, fel y gwelant orau, i roi unrhyw gynigion a wnaed gan y Comisiwn ar waith, naill ai fel y'u cyflwynwyd neu gydag addasiadau. Mae'r Comisiwn yn cyhoeddi'r ffaith ei fod wedi cyhoeddi ei Adroddiad Cynigion Terfynol, a cheir cyfnod o chwe wythnos pan all partion â buddiant wneud cynrychiolaethau ynghylch cynigion y Comisiwn i Weinidogion Cymru.

Amcanion Corfforaethol

Amcanion Corfforaethol y Comisiwn yw:

- Sicrhau bod trefniadau etholiadol prif ardaloedd yn addas i'r diben – datblygu rhaglen o arolygon etholiadol yn unol ag amcanion polisi Llywodraeth Cymru.
- Sicrhau bod ffiniau cymunedol a threfniadau etholiadol yn addas i'r diben – Gweithio gyda phrif gynghorau i sicrhau bod ffiniau cymunedol a threfniadau etholiadol yn cael eu harolygu'n rheolaidd a'u cydlynu gyda'r rhaglen o arolygon etholiadol.
- Sicrhau bod ffiniau ardaloedd prif gyngor yn addas i'r diben – Arolygu ffiniau prif ardaloedd fel y bo'n briodol.
- Datblygu effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd ein busnes – Cynnal lefel uchel o Lywodraethu Corfforaethol, ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gyson i greu enw da am ragoriaeth ym mhopeth a wnawn a sicrhau bod sgiliau'r staff yn cael eu datblygu a'u cynnal.
- Sicrhau bod egwyddorion Llywodraeth Cymru o ran datblygu cynaliadwy, cydraddoldeb ac amrywiaeth a'r iaith Gymraeg wedi'u hymsefydlu yn ein gwaith.

Risgiau ac ansicrwydd

Mae'r risgiau a wynebir gan y Comisiwn yn ymwneud yn bennaf â meysydd gweithredol a meysydd gwybodaeth, a'r gallu technegol i gyflawni ei raglen o waith arolygon a bodloni gofynion yr Ysgrifennydd Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol yn Llywodraeth Cymru a amlinellir yn ei Lythyr Cylch Gwaith blynyddol i'r Comisiwn. Caiff y risgiau yn ymwneud â'r gallu i gyflawni gwaith arolygon eu rheoli drwy adolygu gofynion a strwythur staff a mabwysiadu polisïau, fel cyflogi staff yn uniongyrchol, er mwyn sicrhau parhad gwybodaeth am weithdrefnau arolygon. Hefyd, mae'r Comisiwn yn adolygu ei gyllidebau ar gyfer y dyfodol er mwyn sicrhau eu bod yn ddigonol ar gyfer y rhaglen waith sydd i'w chyflawni. Caiff risgiau gweithredol eu rheoli drwy gynnal cyfarwyddiadau desg clir i staff ac archwilio'r holl adroddiadau a dogfennau a gyhoeddir yn gyfreithiol. Mae gofynion gwybodaeth wedi eu cyfyngu i feysydd arbenigol, gan gynnwys defnyddio meddalwedd y System Gwybodaeth Ddaearyddol. Caiff gwiriadau annibynnol ac ymweliadau safle â lleoliadau dan arolwg eu cynnal yn ôl yr angen er mwyn lleihau'r risg y bydd gwybodaeth anghywir yn effeithio ar broses benderfynu'r Comisiwn. Hefyd, ceir elfennau o risg ym meysydd iechyd a diogelwch, a thwyll/lladrad. Caiff gwiriadau iechyd a diogelwch rheolaidd eu cynnal gan uwch reolwyr, a bydd y Comisiwn yn gweithredu arnynt. Mae ymgysylltu â chyfrifwyr annibynnol, y mae eu rôl yn y systemau ariannol a llunio cyfrifon yn lleihau'r risg o dwyll a gwyngalchu arian, yn rhan annatod o system reolaeth fewnol y Comisiwn. Mae archwilwyr mewnol y Comisiwn yn llunio adroddiad blynyddol a ystyrir gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg, a gweithredir ar yr argymhellion.

Caiff risgiau eu rheoli drwy gynnal polisi rheoli risg hefyd, ynghyd â Chofrestrau Risg Corfforaethol, Gweithredol a Phensiynau. Mae'r Gofrestr Risg Gorfforaethol yn cael ei hadolygu ym mhob un o gyfarfodydd y Comisiwn ac mae'r holl gofrestrau risg yn cael eu hadolygu ym mhob un o gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg. Yn ogystal â hyn, mae'r Comisiwn yn cynnal Cynllun Parhad Busnes, sy'n cael ei ddiweddarau yn ôl yr angen.

Ceir rhagor o fanylion am y risgiau a wynebir gan y Comisiwn yn y Datganiad Llywodraethu ar dudalen 17.

Busnes Gweithredol

Paratoir y cyfrifon hyn ar sail busnes gweithredol. Hyd y gwn i, rwy'n fodlon y caiff y rhwymedigaethau cyfredol net eu hariannu gan adnoddau y bydd Llywodraeth Cymru (Cymorth Grant) yn pleidleisio arnynt yn y dyfodol.

Crynodeb o Berfformiad

Yn ystod 2017-18, gweithiodd y Comisiwn tuag at fodloni'r gofynion yn ei Lythyr Cylch Gwaith a chadw at derfynau amser a bennwyd yn ei amserlen ar gyfer arolygu trefniadau etholiadol prif awdurdodau yng Nghymru. Mae'r Comisiwn o'r farn ei fod wedi cyflawni'r ddau nod hyn yn llwyddiannus, fel yr amlinellir yn y Dadansoddiad o Berfformiad isod.

DADANSODDIAD O BERFFORMIAD

Ar gyfer 2017-18, roedd Llythyr Cylch Gwaith Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol yn Llywodraeth Cymru a gyhoeddwyd ar 17 Chwefror 2017 yn datgan ei fod yn disgwyl i'r Comisiwn:

1. Ddechrau'r rhaglen arolygon etholiadol, gyda'r nod o gwblhau'r 22 arolwg yn unol â'r amserlen gyhoeddedig;
2. Paratoi canllawiau i Brif Gyngorau ar gynnal arolygon cymunedol;
3. Adolygu ffiniau prif ardaloedd yn barhaus;
4. Sicrhau bod ansawdd pob agwedd ar arolygon yn cael ei sicrhau; ac
5. Adolygu a gwella trefniadau llywodraethu corfforaethol y Comisiwn yn barhaus a cheisio gwerth am arian wrth gaffael gwasanaethau.

Mae Cynllun Gweithredol y Comisiwn yn amlinellu sut mae'n bwriadu cyflawni gofynion Ysgrifennydd y Cabinet. Mae'r canlynol yn manylu ar y camau gweithredu arfaethedig ac i ba raddau y cawsant eu cyflawni:

Dechrau'r rhaglen arolygon etholiadol, gyda'r nod o gwblhau'r 22 arolwg yn unol â'r amserlen gyhoeddedig.	Cyhoeddodd y Comisiwn adroddiadau Cynigion Drafft ar gyfer trefniadau etholiadol arfaethedig 3 phrif gyngor a chyfarfu â 7 prif gyngor arall i gychwyn yr arolygiadau o'u trefniadau etholiadol yn ffurfiol. Drwy gydol 2017-18, cyfarfu'r Comisiwn â swyddogion y Gymdeithas Gweinyddwyr Etholiadol, y Comisiwn Etholiadol, y Panel Tâl Annibynnol, yr Adran Busnes, Ynni a Strategaeth Ddiwydiannol ac Ysgrifennydd Cabinet a swyddogion Llywodraeth Cymru. Yn ogystal, cyfarfu'r Comisiwn â Phrif Weithredwyr Prif Gyngorau Conwy, Sir Benfro, Torfaen, Sir Gaerfyrddin, Sir Ddinbych, Blaenau Gwent, Abertawe a Phen-y-bont ar Ogwr wrth baratoi i gychwyn arolygiadau o drefniadau etholiadol eu Cynghorau.
Paratoi canllawiau i Brif Gyngorau ar gynnal arolygon cymunedol.	Drafftiodd y Comisiwn Arweiniad ar Arolygon Cymunedol ym mis Ebrill 2017. Ymgynghorwyd ar yr Arweiniad yn ystod mis Gorffennaf 2017 a chyhoeddwyd fersiwn derfynol yr Arweiniad ar Arolygon Cymunedol ym mis Rhagfyr 2017.

Adolygu ffiniau priif ardaloedd yn barhaus.	Cwblhaodd y Comisiwn ei Arolwg o Ffiniau Tua'r Môr Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot, gan gyhoeddi Cynigion Drafft ym mis Mai 2017 a Chynigion Terfynol ym mis Hydref 2017.
Sicrhau bod ansawdd pob agwedd ar arolygon yn cael ei sicrhau.	Mae'r Dirprwy Brif Weithredwr yn goruchwyllo'r system rheoli ansawdd, sy'n cynnwys gwirio â llaw a phrawf-ddarllen. Mae Aelodau'r Comisiwn yn cael eu penodi'n arweinydd ar gyfer pob arolwg ac yn cynnal gwiriadau ansawdd ychwanegol yn ystod proses yr arolwg. Cyflwynir adroddiadau rheolaidd ar gynnydd i'r Bwrdd. Diwygiwyd a diweddarwyd cyfarwyddiadau desg manwl ar gyfer yr arolygon etholiadol yn barhaus. Cynhaliwyd rhestrau gwirio yn ymdrin â chamau gweithredu pwysig ar gyfer pob arolwg.
Adolygu a gwella trefniadau llywodraethu corfforaethol y Comisiwn yn barhaus a cheisio gwerth am arian wrth gaffael gwasanaethau.	Cynhaliodd y Comisiwn 3 chyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrwydd Risg yn ystod 2017-18 i fonitro a gwerthuso'r trefniadau llywodraethu a rheoli risg cyffredinol ar 26 Gorffennaf 2017, 22 Tachwedd 2017 a 21 Chwefror 2018. Adolygodd y Comisiwn y prosesau llywodraethu ar gyfer cynhyrchu'r Datganiad Llywodraethu blynyddol bob tri mis, ym mis Mehefin 2017, mis Awst 2017, mis Rhagfyr 2017 a mis Chwefror 2018, ac ystyriwyd bod y prosesau llywodraethu wedi'u hadolygu'n ddigonol i ganiatáu i'r Swyddog Cyfrifyddu Iunio'r Datganiad Llywodraethu. Caiff Risgiau Gweithredol eu hasesu mewn cyfarfodydd Tîm a Rheoli a, lle y bo'r angen, cânt eu cynnwys yn y Risgiau Corfforaethol sydd i'w hystyried ym mhob un o gyfarfodydd y Comisiwn. Gwnaed hyn ym mhob cyfarfod tîm misol lle y gofynnwyd i'r staff adolygu'r Gofrestr Risgiau Gweithredol a rhoi unrhyw sylwadau i'r uwch reolwyr. Yn ogystal â hyn, adolygodd uwch reolwyr y Gofrestr Risgiau Gweithredol ym mis Mehefin 2017, mis Tachwedd 2017 a mis Ionawr 2018.

Mae Holiadur Ôl-arolwg wedi cael ei ddatblygu ac fe'i defnyddir yn dilyn yr arolwg o drefniadau etholiadol ar gyfer priif awdurdodau yng Nghymru.

Mae Cynllun Corfforaethol y Comisiwn, y cytunwyd arno ym mis Tachwedd 2016, yn amlinellu'r amcanion corfforaethol. Rhoddir pob amcan isod ynghyd â'r camau gweithredu a gymerwyd gan y Comisiwn i'w cyflawni:

1. Sicrhau bod trefniadau etholiadol prif ardaloedd yn addas i'r diben – datblygu rhaglen o arolygon etholiadol yn unol ag amcanion polisi Llywodraeth Cymru.
  - Datblygwyd a chyhoeddwyd rhaglen o arolygon etholiadol yn 2016.
  - Dechreuwyd rhaglen o arolygon etholiadol yn hwyr yn 2016-17.
  - Roedd y rhaglen o arolygon etholiadol yn cydymffurfio â Pholisi ac Ymarfer Arolygon Etholiadol.
  - Yn ystod 2017-18, mae'r Comisiwn wedi parhau i gynnal arolygon a darparu adroddiadau cynnydd ym mhob cyfarfod.
  - Ar hyn o bryd, rydym ar y trywydd iawn i gyflawni'r rhaglen arolygon etholiadol erbyn y dyddiad targed, sef 2021.
2. Sicrhau bod ffiniau cymunedol a threfniadau etholiadol yn addas i'r diben – Gweithio gyda phrif gynghorau i sicrhau bod ffiniau cymunedol a threfniadau etholiadol yn cael eu harolygu'n rheolaidd a'u cydlynu gyda'r rhaglen o arolygon etholiadol.
  - Ymgynghorwyd ar yr Arweiniad ar Arolygon Cymunedol, ac fe'i cyhoeddwyd.
  - Cyfrannwyd at waith Panel Arolygu Annibynnol Llywodraeth Cymru ar rôl cynghorau cymuned a thref yn y dyfodol.
  - Monitro'r sefyllfa o ran arolwg cymunedol Cyngor Sir Fynwy.
  - Mae'r Comisiwn wedi rhoi cyngor i brif gynghorau ynglŷn â chynnal arolygon cymunedol fel y bo'r angen.
3. Sicrhau bod ffiniau ardaloedd prif gyngor yn addas i'r diben – Arolygu ffiniau prif ardaloedd fel y bo'n briodol.
  - Adolygwyd y ffin tua'r môr rhwng Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot, a chyflwynwyd cynigion i Weinidogion Cymru o fewn yr amserlen gytunedig.
4. Datblygu effeithiolrwydd ac effeithlonrwydd ein busnes – Cynnal lefel uchel o Lywodraethu Corfforaethol, ymgysylltu â rhanddeiliaid yn gyson i greu enw da am ragoriaeth ym mhopeth a wnawn a sicrhau bod sgiliau'r staff yn cael eu datblygu a'u cynnal.
  - Adolygwyd y Gofrestr Risg a threfniadau monitro'r gyllideb ym mhob cyfarfod.
  - Adroddiadau Archwilio mewnol â sgorau sicrwydd uchel.
  - Barn Archwilio flynyddol dda gan Archwilio Mewnol.
  - Ymgysylltwyd â phob prif gyngor, cyngor tref a chyngor cymuned ar ddechrau pob arolwg etholiadol.
  - Cyfarfuwyd â'r Ysgrifennydd Cabinet a'r is-adran noddi yn Llywodraeth Cymru, Un Llais Cymru, y Panel Tâl Annibynnol a'r Gymdeithas Swyddogion Arolygon Etholiadol.
  - Mae porth arolygon etholiadol y Comisiwn yn dangos effeithlonrwydd, rhagoriaeth ac ymgysylltiad â rhanddeiliaid.
  - Datblygu plattform TG newydd gyda chorff arall a noddir gan Lywodraeth Cymru.
  - Hyfforddiant staff drwy gydol y flwyddyn, gan gynnwys ar ddefnyddio'r porth arolygon, MS Excel a MS Access. Dangosodd canlyniadau arolwg staff 2017-18 y Comisiwn fod:
    - I. 100% o staff y Comisiwn yn credu eu bod yn gallu cael mynediad at y cyfleoedd dysgu a datblygu iawn pan oedd angen.
    - II. 90% o staff y Comisiwn yn credu eu bod yn gallu cael mynediad at y cyfleoedd dysgu a datblygu iawn pan oedd angen.

- III. 70% o staff y Comisiwn yn credu bod cyfleoedd iddynt ddatblygu eu gyrfa yn y sefydliad.
- IV. 70% o staff y Comisiwn yn credu bod y gweithgareddau dysgu a datblygu yr oeddent wedi'u cwblhau tra oeddent yn gweithio i'r Comisiwn yn helpu i ddatblygu eu gyrfa.

Dyma rai o'r meysydd sy'n berthnasol i'r amcan hwn y byddai'r Comisiwn wedi hoffi gwneud yn well ynddynt.

- Ni adolygwyd rhai polisïau erbyn eu dyddiad terfyn o ganlyniad i faterion staffio.
  - Nid oedd nifer y staff Cymraeg eu hiaith mor uchel ac nid oedd yr arbenigedd Cymraeg mewnol mor gryf ag y byddai'r Comisiwn wedi hoffi.
  - Gallai'r Comisiwn ddarparu hyfforddiant Cymraeg mewnol ar gyfer staff mewn meysydd fel ynganu enwau lleoedd yng Nghymru.
5. Sicrhau bod egwyddorion Llywodraeth Cymru o ran datblygu cynaliadwy, cydraddoldeb ac amrywiaeth a'r iaith Gymraeg wedi'u hymsefydlu yn ein gwaith.
- Mae'r Gymraeg wedi'i hymgorffori ym mhob dogfen a gynhyrchir gan y Comisiwn.
  - Mae'r Comisiwn yn cydymffurfio'n llawn â Safonau'r Gymraeg.
  - Mae'r Comisiwn yn ymgymryd ag archwiliad y Ddraig Werdd bob blwyddyn.
  - Mae staff y Comisiwn wedi dechrau cael Hyfforddiant Asesu'r Effaith ar Gydraddoldeb ac Amrywiaeth.
  - Er nad yw'n ddarostyngedig i'r Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, mae'r Comisiwn yn derbyn ysbryd y Ddeddf.
  - Mae arolygon etholiadol y Comisiwn yn ceisio sicrhau pleidleisiau cyfartal sy'n arwain at gydraddoldeb yn y gymuned.

Adolygiad o Weithgareddau yn ystod 2017-18

Yn ystod 2017-18, cyhoeddodd y Comisiwn Adroddiadau Cynigion Drafft ar gyfer ei arolygon o'r trefniadau etholiadol ar gyfer Ceredigion a Gwynedd ym mis Ionawr 2018, Powys ym mis Chwefror 2018 a Chonwy ym mis Mawrth 2018. Cynhaliodd y Comisiwn gyfarfodydd â Chynghorau Conwy, Sir Benfro, Torfaen, Sir Gaerfyrddin, Sir Ddinbych, Blaenau Gwent, Pen-y-bont ar Ogwr ac Abertawe wrth baratoi ar gyfer camau cychwynnol yr arolygon etholiadol o'r prif awdurdodau hyn.

Cynhaliodd y Comisiwn arolwg o ffiniau tua'r môr Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot a Dinas a Sir Abertawe. Cyhoeddwyd yr Adroddiad Cynigion Drafft ym mis Mai 2017 a'r Adroddiad Cynigion Terfynol ym mis Tachwedd 2017.

Cynhaliodd y Comisiwn y gwaith angenrheidiol i fodloni gofynion yr Hysbysiad Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg gan Gomisiynydd y Gymraeg yn ystod y flwyddyn, a chyhoeddodd ei Adroddiad Blynyddol ar yr iaith Gymraeg ar gyfer 2016-17 ym mis Gorffennaf 2017.

Cyflawnodd y Comisiwn ei rwymedigaethau rheoli corfforaethol yn unol â'i Ddogfen Fframwaith, Cod Arfer Gorau'r Comisiynydd, ei Weithdrefn Gwyno, ei God Ymarfer ar Ganiatáu i'r Cyhoedd Weld Gwybodaeth a'i Bolisi Safonau'r Gymraeg.

Parhaodd y Comisiwn i ddarparu gwasanaeth Ysgrifenyddiaeth i'r Comisiwn Ffiniau i Gymru yn ystod 2017-18, a chafodd y Comisiwn gyllid ar gyfer y gwaith hwn yn uniongyrchol gan

Swyddfa'r Cabinet. Cafwyd £261,468 ar gyfer gwaith yn ymwneud â'r Comisiwn Ffiniau i Gymru yn 2017-18 (2016-17; £416,064), fel y datgelwyd yn yr adran costau staff o'r Adroddiad Tâl ar dudalen 26. Disgwylir i'r cyllid ar gyfer 2018-19 leihau ymhellach wrth i'r gwaith arolygu seneddol leihau yn arwain at gyhoeddi'r cynigion terfynol.

Datblygiadau yn y Dyfodol

Yn ystod 2018-19, bydd y Comisiwn yn parhau ag amserlen ei raglen waith o arolygon etholiadol ar gyfer prif awdurdodau yng Nghymru trwy ddechrau camau cychwynnol yr arolygon etholiadol ar gyfer Merthyr Tudful, Abertawe, Castell-nedd Port Talbot, Rhondda Cynon Taf, Wrecsam, Sir y Fflint, Casnewydd, Caerffili, Caerdydd a Bro Morgannwg. Mae'r Comisiwn hefyd yn bwriadu cyhoeddi cynigion drafft ar gyfer yr arolwg o drefniadau etholiadol yn Sir Benfro, Torfaen, Sir Gaerfyrddin, Sir Ddinbych, Blaenau Gwent, Pen-y-bont ar Ogwr, a Merthyr Tudful. Mae'r Comisiwn yn bwriadu cyhoeddi cynigion terfynol ar gyfer yr arolwg o drefniadau etholiadol yng Ngheredigion, Gwynedd, Powys, Conwy a Sir Benfro.

Bydd y Comisiwn hefyd yn ymgymryd â'i rôl mewn unrhyw arolygon cymunedol yn y dyfodol y cânt eu lansio gan brif gynghorau Cymru. Bydd hefyd yn parhau i roi unrhyw gyngor ac arweiniad gofynnol i brif gynghorau.

Hefyd, mae gan y Comisiwn rwymedigaeth barhaus i gadw ardaloedd prif gynghorau dan arolwg ac ystyried unrhyw argymhellion a wneir gan brif gynghorau mewn perthynas ag arolygon o ardaloedd cymunedol a gyflawnir ganddynt.

Bydd y Prif Weithredwr yn parhau i asesu prosesau'r Comisiwn ar gyfer llunio'r Datganiad Llywodraethu drwy gydol y flwyddyn. Fel rhan o lunio'r Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon, caiff Datganiad Llywodraethu, a ategir gan Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, ei lunio. Caiff risgiau corfforaethol eu hystyried ym mhob un o gyfarfodydd y Comisiwn.

Bydd y Comisiwn yn rhoi system TGCh newydd ar waith yn ystod 2018-19 a fydd yn disodli'r trefniant presennol lle mae'r Comisiwn wedi'i gynnwys yn rhan o system TGCh Llywodraeth Cymru. Mae'r Comisiwn hefyd wedi caffael porth ar-lein i wella cyfathrebu â rhanddeiliaid yn rhan o'r arolwg o drefniadau etholiadol prif awdurdodau.

Bydd Prif Weithredwr presennol y Comisiwn yn ymddeol yn ystod 2018-19 a bydd y Comisiwn yn cynorthwyo ymarfer recriwtio Llywodraeth Cymru a Swyddfa'r Cabinet i benodi rhywun addas yn ei le.

Mae Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn yn darparu Ysgrifenyddiaeth i'r Comisiwn Ffiniau i Gymru hefyd, a bydd yn parhau i gyflawni gwaith ar Arolwg o Etholaethau Seneddol 2018 yng Nghymru.

Canlyniadau Ariannol

Cyfanswm y gwariant net ar gyfer y flwyddyn oedd £646,774 (2016-17; £446,328) a throsglwyddwyd hyn i'r gronfa wrth gefn gyffredinol. Cyfanswm y Cymorth Grant a gafwyd gan Lywodraeth Cymru oedd £648,304 (2016-17; £414,148) a chredydwyd hyn yn uniongyrchol i'r gronfa wrth gefn gyffredinol.

Talu Credydwy

Polisi talu'r Comisiwn yw talu pob anfoneb cyn pen 30 niwrnod o'u derbyn. Mae'r polisi hwn yn unol â'r gofynion a bennir yn Neddf Talu Dyledion Masnachol yn Hwyr (Llog) 1998, ac

mae'n dilyn y Cod Ymarfer Talu Gwell o gyhoeddwyd gan yr Adran Masnach a Diwydiant. Yn 2017-18, derbyniodd y Comisiwn 296 o anfonebau, a thalwyd 99% o'r rhain cyn pen 30 niwrnod a 91% ohonynt cyn pen 10 niwrnod (2016-17, derbyniwyd 298 o anfonebau, talwyd 99.5% o'r rhain cyn pen 30 niwrnod a 98% ohonynt cyn pen 10 niwrnod).

Materion Amgylcheddol, Cymdeithasol a Chymunedol

Mae'r Comisiwn yn mynd ar drywydd polisiâu a fydd yn ceisio lleihau effaith gweithrediadau'r Comisiwn ar yr amgylchedd yn weithredol. Er y bydd y Comisiwn yn ymgymryd â nifer o fentrau i leihau ei effaith amgylcheddol, fel sicrhau bod pob aelod staff yn cael hyfforddiant datblygu cynaliadwy, caiff ei gyflawni'n bennaf drwy Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd a thrwy bolisiâu caffael cynaliadwy y Comisiwn. Mae'r Comisiwn wedi datblygu Polisi a Strategaeth Caffael Cynaliadwy, a chydabuwyd gwaith y Comisiwn tuag at leihau effaith amgylcheddol ei weithgareddau drwy ddyfarnu lefel dau Safon Amgylcheddol y Ddraig Werdd. Mae'r Comisiwn hefyd wedi cyflawni lefel tri y Fframwaith Asesu Caffael Cynaliadwy yn y meysydd allweddol.

Caiff agenda strategol Llywodraeth Cymru ei hamlinellu yn y Rhaglen Lywodraethu. Mae'n pwysleisio'r deilliannau y mae Llywodraeth Cymru yn gweithio tuag atynt: pobl iach sy'n byw bywydau cynhyrchiol mewn economi fwy llewyrchus a blaengar; cymunedau mwy diogel a chydlynol, gyda llai o dlodi a mwy o gydraddoldeb; amgylchedd gwydn gyda defnydd mwy cynaliadwy o'n hadnoddau naturiol a chymdeithas â gwir ymdeimlad â'i diwylliant a'i threftadaeth ei hun. Mae'r Comisiwn yn cydnabod ac yn cefnogi ymrwymiad Llywodraeth Cymru i ddatblygu cymunedau mwy cynhwysol a chydlynol ledled Cymru, a bydd yn ymdrechu i ystyried yr ymrwymiad hwnnw wrth wneud unrhyw argymhellion.

Tueddiadau Gwariant Tymor Hir

Mae cyllid a gwariant y Comisiwn yn gysylltiedig â rhaglenni gwaith arolygon etholiadol yr ymgymerrir â nhw ar gyfer prif awdurdodau yng Nghymru. Disgwylir y bydd lefel gwariant y Comisiwn yn ystod 2018-19 yn debyg i'r flwyddyn flaenorol yn sgil parhau â'r rhaglen o waith arolygon etholiadol a ddechreuodd ym mis Ionawr 2017, ac y bydd y lefel hon o wariant yn parhau am y blynyddoedd dilynol hyd nes bod rhaglen waith arolygon etholiadol y Comisiwn yn dod i ben ar ddechrau 2021.

STEVE HALSALL
Swyddog Cyfrifyddu
25 Gorffennaf 2018

ADRODDIAD ATEBOLRWYDD

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018

ADRODDIAD LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL

Aelodau'r Comisiwn, y Prif Weithredwr ac Uwch Aelodau Staff

Aelodau'r Comisiwn yn ystod 2017-18 oedd:

Owen Watkin OBE	(Cadeirydd)
Ceri Stradling	(Dirprwy Gadeirydd)
David Powell	(Aelod)
Julie May	(Aelod)
Theodore Joloza	(Aelod)

Aelod Annibynnol y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg:

Julie James

Yr uwch reolwyr yn ystod 2017-18 oedd:

Steve Halsall	(Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu)
Matthew Redmond	(Dirprwy Brif Weithredwr)

Mae penodiad y Cadeirydd, Mr Owen Watkin, am gyfnod o 4 blynedd o 15 Mehefin 2015 hyd 14 Mehefin 2019.

Mae penodiadau'r Dirprwy Gadeirydd, Mr Ceri Stradling, a'r Aelod, Mr David Powell, am gyfnod o 4 blynedd o 1 Hydref 2015 hyd 30 Medi 2019.

Mae penodiadau'r Aelodau Mrs Julie May a Mr Theodore Joloza am gyfnodau o 3 blynedd o 1 Medi 2015 hyd 31 Awst 2018.

Ailbenodwyd Mrs Julie James fel Aelod Annibynnol y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg am gyfnod o 3 blynedd o 1 Medi 2016 hyd 31 Awst 2019.

Cofrestr Buddiannau

Caiff cofrestr o unrhyw swyddi cyfarwyddwr a buddiannau arwyddocaol eraill ei chynnal a'i chadw yn swyddfeydd y Comisiwn yn Nhŷ Hastings, Caerdydd, ac mae ar gael i'r cyhoedd ei harchwilio ar gais. Fel arall, mae'r gofrestr i'w gweld ar wefan y Comisiwn yn: <http://ldbc.gov.wales/about/register/?lang=cy>. Caiff aelodau eu hatgoffa'n flynyddol o'r angen i ddiweddarau'r wybodaeth hon. Mae trefniadau ar waith hefyd i aelodau a swyddogion ddatgan buddiannau mewn perthynas â gwneud penderfyniadau ar ddechrau pob cyfarfod o'r Comisiwn a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg.

Rheoli Data Personol

Mae Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru yn cymryd pob cam rhesymol i warchod y data personol a geir gan ei randdeiliaid a'i gyflogeion wrth iddo gyflawni ei weithgareddau busnes. Mae rheolaethau rheoli data yn cynnwys diogelwch cyfrineiriau ar bob cronfa ddata sy'n cynnwys data personol a sensitif, cyfyngu ar bwy sy'n gallu gweld data, cadw data ar ffurf copiaù papur dan glo mewn cypyrddau a sicrhau bod protocolau trin data ar waith.

Er bod y data personol sy'n cael ei drin gan y Comisiwn wedi'i gyfyngu'n bennaf i hwnnw sy'n ymwneud â chyflogeion y Comisiwn, mae rhwymedigaethau diogelwch gwybodaeth yn cael eu trin o ddifrif. Mae pob aelod o staff wedi dilyn hyfforddiant 'Diogelu Gwybodaeth' ac mae'r holl ffeiliau data personol yn cael eu cadw dan glo mewn cypyrddau. Mae'r Comisiwn yn defnyddio system TG Llywodraeth Cymru, ac mae'n ofynnol i aelodau staff y Comisiwn gydymffurfio'n llawn â rheolau a gweithdrefnau diogelwch data TG Llywodraeth Cymru.

Nid oedd unrhyw ddigwyddiadau diogelwch data yn ystod 2017-18 (un digwyddiad diogelwch data yn ystod 2016-17).

Penodi Archwilwyr

Caiff cyfrifon y Comisiwn eu harchwilio gan Archwilydd Cyffredinol Cymru dan Offeryn Statudol 2003 rhif 749 a gyhoeddwyd yn unol â Deddf Llywodraeth Cymru 1998. Caiff ffioedd archwilio eu datgelu yn Nodyn 3 i'r cyfrifon hyn.

Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Cyfarfu'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg ar dri achlysur yn ystod 2017-18. Cadeiriwyd y Pwyllgor gan Ceri Stradling. Gwasanaethodd David Powell a Theodore Joloza fel aelodau'r Pwyllgor, a gwasanaethodd Julie James fel aelod annibynnol y Pwyllgor. Prif ddyletswyddau'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yw ystyried effeithiolrwydd rheolaeth fewnol gyffredinol a systemau rheoli risg y Comisiwn a sicrhau bod prosesau a dulliau digonol ar waith ar gyfer asesu a rheoli risg. Mae'n ystyried cwmpas archwilio a digonolrwydd ymatebion rheolwyr i'r argymhellion archwilio, ac yn cynghori'r Prif Weithredwr ar faterion archwilio a chydymffurfio.

Offerynnau Ariannol

Rhoddir manylion Offerynnau Ariannol yn Nodyn 6 i'r cyfrifon ar dudalen 39.

Gwybodaeth

Mae Cod Ymarfer y Comisiwn ar Ganiatáu'r Cyhoedd i Weld Gwybodaeth yn mynnu bod yr holl geisiadau am wybodaeth a gwmpesir gan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth yn cael eu bodloni cyn pen 15 niwrnod gwaith. Yn 2017-18, cafwyd 25 cais am wybodaeth o dan y Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth, a darparwyd 100% ohonynt cyn pen 15 niwrnod gwaith o dderbyn y cais. Mae hyn o gymharu â 2016-17, pan gafwyd 19 cais am wybodaeth (darparwyd 100% ohonynt cyn pen 15 niwrnod gwaith o dderbyn y cais).

Mae Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru wedi cydymffurfio â'r gofynion dyrannu costau a thaliadau a amlinellir yng nghyfarwyddyd Trysorlys EM a Swyddfa Gwybodaeth y Sector Cyhoeddus.

Cyfarwyddiadau gan Weinidogion

Fel Corff a Noddir gan Lywodraeth Cymru, rydym yn ddarostyngedig i offerynnau anstatudol, sy'n cynnwys cyfarwyddiadau priodol. Ni chyhoeddwyd unrhyw Gyfarwyddiadau gan Weinidogion i'r Comisiwn yn ystod 2017-18.

Rhoddion a Lletygarwch

Cedwir cofrestr Rhoddion a Lletygarwch ar gyfer aelodau a staff. Mae Polisi Rhoddion a Lletygarwch y Comisiwn yn mynnu bod aelodau a staff yn datgan cynigion o roddion sy'n werth £5 neu fwy, a lletygarwch o werth £20 neu fwy, p'un ai y cawsant eu derbyn neu eu gwrthod a ph'un a ydynt yn ymwneud yn uniongyrchol â busnes y Comisiwn neu beidio. Ystyrir y Gofrestr Rhoddion a Lletygarwch a datganiadau ym mhob cyfarfod o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Yn ystod 2017-18, ni chafodd aelodau na staff unrhyw gynigion o letygarwch neu roddion (2016-17: derbyniwyd cynigion lletygarwch ar 4 achlysur a ddaeth i gyfanswm amcangyfrifedig o £216).

Gweithdrefn Gwyno

Mae gan y Comisiwn Weithdrefn Gwyno a gellir gwneud cwynion (trwy lythyr, e-bost neu dros y ffôn) trwy gysylltu â'r Comisiwn. Cafodd Polisi Cwyno'r Comisiwn ei ddiwygio'n llwyr ym mis Ionawr 2014 yn dilyn un o ddarpariaethau Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 a ychwanegodd y Comisiwn at yr awdurdodau rhestredig yn Atodlen 3 i Ddeddf Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus (Cymru) 2005 ac a ddaeth â'r Comisiwn o dan awdurdodaeth Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Gellir cael gwybodaeth am y modd yr ymdrinnir â chwynion yn nogfen Gweithdrefn Gwyno'r Comisiwn sydd i'w gweld ar wefan y Comisiwn (www.cffdl.llyw.cymru) neu sydd ar gael o swyddfeydd y Comisiwn yn y cyfeiriad canlynol:

Y Prif Weithredwr
CFfDLC
Llawr Gwaelod
Tŷ Hastings
Llys Ffitzalan
Caerdydd CF24 0BL

Daw gwaith y Comisiwn o fewn cylch gwaith Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru. Mae'n ofynnol i'r holl aelodau staff gwblhau hyfforddiant ar ymdrin â chwynion. Ni dderbyniodd y Comisiwn unrhyw gwynion yn ystod 2017-18 (derbyniwyd un gŵyn yn ystod 2016-17).

Safonau'r Gymraeg

Mae un o'r Comisiynwyr wedi ei enwebu'n Hyrwyddwr y Gymraeg ar gyfer y Comisiwn. Mae ganddo gylch gwaith agored i weithio gyda staff y Comisiwn i gynyddu a gwella ein defnydd o'r Gymraeg. Mae'r Comisiwn yn cyhoeddi adroddiadau blynyddol sy'n manylu ar sut mae wedi cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg fel y'u gosodwyd yn Hysbysiad o Gydymffurfio Terfynol 2016 Comisiynydd y Gymraeg i'r Comisiwn. Bydd copi o adroddiad 2017-18 yn cael ei gyflenwi ar gais neu gellir ei weld ar wefan y Comisiwn.

Datganiad o Gyfrifoldebau'r Comisiwn a'r Swyddog Cyfrifyddu

O dan Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) Cymru 2013, mae Gweinidogion Cymru wedi cyfarwyddo'r Comisiwn i baratoi datganiad o gyfrifon ar gyfer pob blwyddyn ariannol, ar y ffurf a'r sail a bennir gan Weinidogion Cymru. Caiff y cyfrifon eu paratoi ar sail cronïadau a rhaid iddynt roi darlun gwir a theg o sefyllfa'r Comisiwn a'i alldro adnoddau net, ei ddefnydd o adnoddau, newidiadau i ecwiti trethdalwyr a llifoedd arian ar gyfer y flwyddyn ariannol.

Wrth baratoi'r cyfrifon, mae'n ofynnol i'r Swyddog Cyfrifyddu gydymffurfio â gofynion Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth ac, yn benodol i:

- i) Arsylwi'r cyfarwyddyd cyfrifon a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru, gan gynnwys y gofynion cyfrifyddu a datgelu perthnasol, a chymhwyso polisiau cyfrifyddu addas ar sail gyson;
- ii) Llunio barnau ac amcangyfrifon ar sail resymol;
- iii) Datgan p'un a ddilynwyd safonau cyfrifyddu perthnasol, fel yr amlinellir yn Llawlyfr Adroddiadau Ariannol y Llywodraeth, a datgelu ac esbonio unrhyw wriadau perthnasol yn y datganiadau ariannol; a
- iv) Pharatoi'r datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol.

Mae Llywodraeth Cymru wedi penodi'r Prif Weithredwr fel Swyddog Cyfrifyddu'r Comisiwn. Mae cyfrifoldebau Swyddog Cyfrifyddu, gan gynnwys cyfrifoldeb dros briodoldeb a rheoleidd-dra cyllid cyhoeddus y mae'r Swyddog Cyfrifyddu yn atebol amdano, dros gadw cofnodion priodol a diogelu asedau'r Comisiwn, fel y'u hamlinellir ym Memorandwm y Swyddogion Cyfrifyddu a Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru, a gyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru.

Fel Swyddog Cyfrifyddu'r Comisiwn, cadarnhaf:

1. Hyd eithaf fy ngwybodaeth, nid oes unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol nad yw archwilwyr y Comisiwn yn ymwybodol ohoni, ac fy mod wedi cymryd pob cam i sicrhau fy mod yn ymwybodol o unrhyw wybodaeth archwilio berthnasol a chadarnhau bod archwilwyr y Comisiwn yn ymwybodol o'r wybodaeth honno; a
2. Bod yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon yn eu cyfanrwydd yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy, ac rwy'n gyfrifol yn bersonol am yr adroddiad blynyddol a chyfrifon a'r farn sydd ei hangen i benderfynu eu bod yn deg, yn gytbwys ac yn ddealladwy.

STEVE HALSALL
Swyddog Cyfrifyddu
25 Gorffennaf 2018

DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL

2017/18

1. CYFLWYNIAD

Corff statudol a noddir gan Lywodraeth Cymru yw Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (“y Comisiwn”) ac, fel y cyfryw, mae’n ofynnol i’r Comisiwn weithredu system gadarn o lywodraethu corfforaethol. Mae’r Comisiwn yn gyfrifol am sicrhau y caiff ei fusnes ei gynnal yn unol â’r gyfraith a safonau priodol, y caiff arian cyhoeddus ei ddiogelu ac y rhoddir cyfrif priodol ohono, ac y caiff ei ddefnyddio’n economaidd, yn effeithlon ac yn effeithiol. Caiff y berthynas rhwng y Comisiwn a Llywodraeth Cymru ei diffinio mewn Dogfen Fframwaith.

Nod y Datganiad Llywodraethu hwn yw darparu tystiolaeth o sut mae’r Swyddog Cyfrifyddu wedi rheoli ac arolygu’r adnoddau a ddefnyddiwyd yn ei sefydliad yn ystod y flwyddyn, yn unol â’r egwyddorion a bennir yng Nghod Llywodraethu Corfforaethol Trysorlys EM¹.

2. DIBEN Y FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

Mae’r fframwaith llywodraethu yn cynnwys y pwyllgorau, systemau a phrosesau, diwyllianau a gwerthoedd y mae’r Comisiwn yn gweithredu’n unol â nhw, a’r gweithgareddau y mae’n ymgymryd â nhw i roi cyfrif i’r gymuned, yn ymgysylltu â hi ac yn adrodd iddi. Mae’n galluogi’r Comisiwn i fonitro cyflawniad ei amcanion strategol ac ystyried p’un a yw’r amcanion hynny wedi arwain at gyflwyno gwasanaethau priodol, cost effeithiol ai peidio.

Mae’r system rheolaeth fewnol yn rhan sylweddol o’r fframwaith hwnnw ac mae wedi ei llunio i reoli risg i lefel resymol. Ni all ddileu pob risg o fethu cyflawni polisiau, nodau ac amcanion, ac felly gall ddarparu sicrwydd rhesymol o effeithiolrwydd yn unig, yn hytrach na sicrwydd llwyr. Mae’r system rheolaeth fewnol wedi ei seilio ar broses barhaus sydd wedi ei llunio i amlygu a blaenoriaethu’r risgiau rhag cyflawni polisiau, nodau ac amcanion y Comisiwn, gwerthuso’r tebygolrwydd o wireddu’r risgiau hynny a’i heffaith os cânt eu gwireddu, a’u rheoli’n effeithlon, yn effeithiol ac yn economaidd.

Casgliad cyffredinol y Comisiwn ar gyfer 2017-18 yw y bu’r lefel llywodraethu drwy gydol y flwyddyn yn gadarn. Dangosodd ymarfer hunanasesu blynyddol y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg ar gyfer 2017-18 y cydymffurfiwyd yn llawn ag arfer da.

3. FFRAMWAITH LLYWODRAETHU

3.1 Dogfen Fframwaith Llywodraeth Cymru, y Cynllun Gweithredol a’r Llythyr Cylch Gwaith

Caiff rolau priodol Llywodraeth Cymru fel yr Adran Noddi a’r Comisiwn eu hamlinellu mewn Dogfen Fframwaith. Mae’r Ddogfen Fframwaith yn amlinellu’r fframwaith eang y mae’r Comisiwn yn gweithredu oddi mewn iddo ac yn manylu ar y telerau ac

---

¹ http://www.hm-treasury.gov.uk/psr_governance_corporate.htm

amodau y mae Gweinidogion Cymru yn darparu Cymorth Grant i'r Comisiwn oddi tanynt. Mae hyn yn cynnwys y gofyniad i'r Comisiwn lunio Cynllun Gweithredol blynyddol.

Caiff Cynllun Gweithredol blynyddol y Comisiwn ei gytuno rhwng y Comisiwn a Llywodraeth Cymru, ac mae'n amlinellu prif waith y Comisiwn ar gyfer y flwyddyn ariannol sydd i ddod a sut caiff y gwaith hwn ei ariannu. Caiff y Cynllun Gweithredol ei lunio ar ôl derbyn Llythyr Cylch Gwaith gan Weinidog Llywodraeth Cymru, sy'n amlinellu ei nodau polisi, hysbysiad o'r cymorth grant a ddyrannwyd i'r Comisiwn â rheolaeth gyllidebol gysylltiedig, ac arweiniad ar ofynion penodol sy'n ymwneud â chynllunio busnes ar gyfer y flwyddyn sydd i ddod.

3.2 Swyddog Cyfrifyddu

Llywodraeth Cymru sy'n enwi Swyddog Cyfrifyddu'r Comisiwn (y Prif Weithredwr, fel arfer). Caiff cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu eu hamlinellu yng nghyhoeddiad Rheoli Arian Cyhoeddus Cymru Llywodraeth Cymru.

Enwyd Prif Weithredwr y Comisiwn, Steve Halsall, yn Swyddog Cyfrifyddu gan Lywodraeth Cymru.

3.3 Y Tîm Rheoli Corfforaethol

Mae'r Tîm Rheoli Corfforaethol yn cyfarfod yn fisol ac mae fel arfer yn cynnwys y Prif Weithredwr, y Dirprwy Brif Weithredwr, y Rheolwr Cyllid a'r Rheolwr Cymorth Busnes. Gelwir ar swyddogion eraill am eu harbenigedd proffesiynol yn ôl y gofyn.

3.4 Strwythur Pwyllgorau

Mae'r ddeddfwriaeth yn mynnu bod bwrdd y Comisiwn yn cynnwys 'aelod cadeirio' (Cadeirydd), 'dirprwy i'r aelod cadeirio' (Dirprwy Gadeirydd) a heb fod yn fwy na thri aelod arall. Yn ystod 2017-18, roedd aelodaeth y Comisiwn yn cynnwys Cadeirydd, Dirprwy Gadeirydd a thri aelod arall, gan fodloni gofynion y ddeddfwriaeth felly. Yn gyffredinol, mae'r Comisiwn yn cyfarfod unwaith y mis, ond gall fod yn fwy neu'n llai aml, gan ddibynnu ar y llif gwaith.

Er mwyn cynorthwyo'r Comisiwn mewn perthynas â materion yn ymwneud â risg, priodoldeb ariannol, rheolaeth a llywodraethu mewnol, a sicrwydd cysylltiedig, penodwyd Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn cynnwys tri aelod o'r Comisiwn (nid y Cadeirydd) ac aelod annibynnol penodedig. Mae'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg wedi ei drefnu i gyfarfod o leiaf deirgwaith y flwyddyn. Gall Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg alw cyfarfodydd ychwanegol yn ôl yr angen.

Hefyd, cefnogir y Comisiwn o ran materion y gweithlu sydd o natur gyfrinachol neu sensitif gan Is-bwyllgor y Gweithlu.

Mae'r Tîm Llywodraethu Corfforaethol yn mynychu cyfarfodydd y Comisiwn a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Gelwir ar swyddogion eraill am eu harbenigedd proffesiynol yn ôl y gofyn. Mae cynrychiolwyr yr Archwilwyr Mewnol a'r Archwilwyr Allanol, a Llywodraeth Cymru yn mynychu'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg.

Ceir Map Fframwaith Sicrwydd y Comisiwn yn Atodiad A.

3.5 Y Comisiwn

Mae'r Comisiwn yn gyfrifol am gyfeiriad strategol a rheolaeth ein sefydliad. Rôl y Comisiynwyr yw gwneud penderfyniadau allweddol am bolisi corfforaethol a ffurfio'r Cynlluniau Corfforaethol a Gweithredol. Maen nhw hefyd yn hyrwyddo safonau uchel o gyllid cyhoeddus, gan gynnal egwyddorion rheoleidd-dra, priodoldeb a gwerth am arian, ac yn sicrhau bod gweithgareddau'r Comisiwn yn cael eu cynnal yn effeithlon ac yn effeithiol.

Yn ystod 2017-18, roedd y Comisiwn wedi paratoi a monitro'r Cynlluniau Gweithredol a Chorfforaethol, adolygu'r Gofrestr Risg a derbyn diweddariadau ar Safonau'r Gymraeg. Roedd y polisi'n canolbwyntio yn ystod y flwyddyn ar oruchwylio'r broses o gyflawni'r Cynllun Gweithredol a sicrhau bod y rhaglen waith arolygon etholiadol yn parhau i fod ar y trywydd iawn i'w gyflawni erbyn 2021.

Cyfarfu'r Comisiwn 12 gwaith yn ystod 2017-18 i gyflawni ei gyfrifoldebau. Amlinellir presenoldeb Aelodau'r Comisiwn yn y cyfarfodydd hyn isod:

Cyfarfodydd y Comisiwn 2017 – 18		
	Cyfarfodydd a gynhaliwyd	Cyfarfodydd a fynychwyd
O Watkin (Cadeirydd)	12	12
C Stradling (Dirprwy Gadeirydd)	12	12
D Powell (Aelod)	12	12
T Joloza (Aelod) ¹	12	9
J May (Aelod)	12	12

¹ Nid oedd T Joloza yn gallu mynychu cyfarfodydd y Comisiwn a gynhaliwyd ar 24 Hydref, 21 Tachwedd a 19 Rhagfyr 2017.

3.6 Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg

Yn ystod 2017-18, craffodd y Pwyllgor ar y Gofrestr Risg Gorfforaethol a'r trefniadau rheoli risg ynghyd â'r Fframwaith Sicrwydd, rheolaethau mewnol a threfniadau llywodraethu, a rhoddodd sicrwydd i'r Comisiwn fod y systemau, y prosesau a'r ymddygiadau sy'n dangos llywodraethu da a gweithredu effeithiol ar waith. Roedd y Pwyllgor wedi derbyn yr holl adroddiadau archwilio ac wedi monitro cynnydd argymhellion archwilio a godwyd. Roedd hefyd wedi asesu effeithiolrwydd archwilio mewnol.

Mae Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg y Comisiwn yn llunio Adroddiad Blynyddol, a ddarparodd adborth cadarnhaol i'r Swyddog Cyfrifyddu ar gyflawnrwydd a dibynadwyedd y sicrwydd a gafwyd gan y Comisiwn ar reoli risg a'i reolaethau mewnol.

Cyhoeddir cofnodion Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg y Comisiwn ar wefan y Comisiwn.

Cyfarfu'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg 3 gwaith yn ystod 2017-18 i gyflawni ei gyfrifoldebau. Amlinellir presenoldeb Aelodau'r Comisiwn yn y cyfarfodydd hyn isod:

Cyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg 2017 – 18		
	Cyfarfodydd a gynhaliwyd	Cyfarfodydd a fynychwyd
C Stradling (Cadeirydd)	3	3
D Powell (Aelod)	3	3
T Joloza (Aelod) ¹	3	2
J James (Aelod Annibynnol) ²	3	2

¹ Nid oedd T Joloza yn gallu mynychu cyfarfod y Comisiwn a gynhaliwyd ar 22/11/17.

² Nid oedd J James yn gallu mynychu cyfarfod y Comisiwn a gynhaliwyd ar 21/02/18.

3.7 Is-bwyllgor y Gweithlu

Mae Is-bwyllgor Gweithlu'r Comisiwn yn is-bwyllgor o Fwrdd y Comisiwn. Rôl Is-bwyllgor y Gweithlu yw ystyried materion y gweithlu sydd o natur gyfrinachol neu sensitif ar ran Bwrdd y Comisiwn, ac adrodd ar y materion hyn i'r Bwrdd a gwneud argymhellion, lle bo hynny'n briodol.

3.8 Heriau yn Ystod y Flwyddyn

Yn ystod 2017-18, cwblhaodd y Comisiwn Arolwg o Ffiniau Tua'r Môr am y tro cyntaf a chyflwynwyd yr Adroddiad Argymhellion Terfynol i Weinidogion Cymru ym mis Tachwedd 2017. Cynhaliwyd yr arolwg hwn o'r ffiniau tua'r môr rhwng Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot yn dilyn cais gan Tidal Lagoon (Swansea Bay) PLC i ymestyn ffiniau tua'r môr Abertawe a Chastell-nedd Port Talbot er mwyn monitro, rheoleiddio a chynnal gweithgareddau gorfodi yn ymwneud ag adeiladu a gweithredu Prosiect Morlyn Llanw Bae Abertawe.

Gwnaeth y Comisiwn gynnydd sylweddol o ran arolygu trefniadau etholiadol y prif awdurdodau, a ddechreuodd yn hwyr yn 2016-17. Yn ystod 2017-18, cynhaliodd y Comisiwn gyfarfodydd â phrif awdurdodau a chyhoeddodd Adroddiadau Cynigion Drafft mewn perthynas â Cheredigion, Gwynedd, Powys a Chonwy. Yn ogystal, paratodd a chyhoeddodd y Comisiwn Arweiniad i Brif Gynghorau ar Arolygon Cymunedol, yn unol â chyfarwyddyd Ysgrifennydd y Cabinet yn ei Lythyr Cylch Gwaith 2017-18 i'r Comisiwn.

4. RHEOLI RISG

Mae'r Comisiwn wedi ymrwymo i amlygu ac asesu risg yn rheolaidd ac mae ganddo raglen Rheoli Risg sydd â'r nod o amlygu, rheoli a monitro pob risg, boed yn gorfforaethol, gweithredol a'r risgiau hynny sy'n benodol i gynnal gwaith arolygu a gweinyddu'r cynllun pensiwn. Nod y Comisiwn yw sicrhau, wrth gyflawni ei gyfrifoldebau i Lywodraeth Cymru, y caiff y tebygolrwydd o fethu â chyflawni ei Gynllun Gweithredol a'i Amcanion Strategol ei leihau drwy ragfynegi a rheoli risgiau hysbys. Bydd y Prif Weithredwr ac uwch reolwyr yn sefydlu ac yn cyflwyno'r Rhaglen Rheoli Risg gan sicrhau y caiff yr holl risgiau eu cydnabod, eu hasesu, eu hadolygu a'u gwella'n rheolaidd. Caiff y Risgiau Corfforaethol eu cyflwyno i aelodau ar ffurf Cofrestr Risgiau Corfforaethol, a ategir gan Radar Risgiau. Mae'r Pwyllgor Archwilio

a Sicrhau Risg yn ystyried pob Cofrestr Risg ynghyd â'r polisi Rheoli Risg ym mhob cyfarfod.

Yn ystod 2017/18, roedd y prif risgiau a nodwyd ac a reolwyd gan y Comisiwn fel a ganlyn:

Risg a Amlygwyd	Camau Lliniarol
Nid yw'r Comisiwn yn gallu cwblhau arolygon etholiadol erbyn 2021 mewn pryd ar gyfer etholiadau 2022.	Cysylltu'n agos â swyddogion Llywodraeth Cymru i rannu proffiliau cyllideb amcangyfrifedig ynghyd â pholisi ac ymarfer cytunedig, drafftio a chytuno ar amserlen ar gyfer y gwaith arolwg, cysylltu â rhanddeiliaid allweddol, cynnal cofrestrau risg unigol ar gyfer arolwg pob awdurdod a sicrhau bod y staff angenrheidiol ar gael ac wedi'u hyfforddi'n ddigonol i gynnal y gwaith arolwg.
Mae'r Comisiwn yn methu cyflawni gwerth da am arian wrth adnewyddu'r brydles ar ei lety.	Cyflogwyd Prisiwr i adolygu telerau prydles newydd a thrafod taliadau'r brydles â'r landlord. Adroddiadau rheolaidd ar gynnydd i'r Bwrdd.
Dim darpariaeth wrth gefn ar gyfer colli aelodau staff allweddol yn ymwneud â gwaith arolwg a gofynion llywodraethu.	Newid o staff wedi'u secondio i staff a gyflogir yn uniongyrchol, gan sefydlu a chynnal strwythur staff cadarn a sicrhau bod yr holl bolisiau a chyfarwyddiadau desg yn cael eu cadw'n gyfredol.

5. ARCHWILIO MEWNOL

Caiff yr adolygiad o effeithiolrwydd y system rheolaeth fewnol a'r trefniadau llywodraethu ei lywio gan waith yr Archwilwyr Mewnol, sef Deloitte, a'u hadroddiad i'r Comisiwn. Caiff y gwaith hwn ei gwblhau gan archwilwyr penodedig, sef Deloitte, sy'n strwythuro eu gwaith ar sail rhaglen archwilio flynyddol. Mae cylch gorchwyl yr archwilwyr mewnol yn mynnu y caiff gwaith ei gyflawni'n unol â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus.

Fel rhan o gylch busnes corfforaethol y Comisiwn, mae Archwilwyr Mewnol y Comisiwn, sef Deloitte, yn llunio rhaglen archwilio mewnol a gymeradwyir gan y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Mae'r broses archwilio yn defnyddio canllawiau archwilio safonol Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus ac arfer gorau arall, gyda'r nod o amlygu gwendidau posibl mewn rheolaethau. Yna, caiff pob un o'r gwendidau posibl eu hasesu ar y cyd â'r archwilwyr i ystyried y risg debygol a maint yr effaith, a'r rheolaethau amgen a gwelliannau posibl o fewn adnoddau'r Comisiwn.

Lluniwyd y Farn Archwilio Mewnol ar Reolaeth Fewnol 2017-18 gan Deloitte gyda'r nod o ategu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol drwy roi barn ar lefel y rheolaeth fewnol ar sail y gwaith mewnol a amlinellir isod. Mae'r Farn Archwilio Mewnol ar gyfer 2017-18 yn datgan:

Ar sail y gwaith a wnaethom yn ystod y flwyddyn gallwn ddod i'r casgliad fod system sylfaenol gadarn o reolaeth fewnol gan y Comisiwn at ei gilydd, a ddylai ddarparu sicrwydd sylweddol mewn perthynas â chyflawni amcanion y Comisiwn.

Adroddiad Archwilio Canol Blwyddyn 2017-18

Maes Archwilio	Dyddiad Cyhoeddi	Gwendid a Amlygwyd			Lefel Sicrwydd
		Blaenoriaeth uchel	Blaenoriaeth ganolig	Blaenoriaeth isel	
Llywodraethu Corfforaethol	Hydref 2017	-	-	-	Sylweddol
Rheoli Risg	Hydref 2017	-	-	2	Sylweddol
Adnoddau Dynol	Hydref 2017	-	-	1	Sylweddol

Adroddiad Archwilio Blynnyddol 2017-18

Maes Archwilio	Dyddiad Cyhoeddi	Gwendid a Amlygwyd			Lefel Sicrwydd
		Blaenoriaeth uchel	Blaenoriaeth ganolig	Blaenoriaeth isel	
Teithio, Cynhaliath a Threuliau Eraill	Ionawr 2018	-	-	1	Sylweddol
Trefniadau Pensiwn y Gwasanaeth Sifil	Ionawr 2018	-	1	-	Cymedrol

6. ARCHWILIO ALLANOL

Archwilydd Cyffredinol Cymru yw archwilydd statudol y Comisiwn sy'n archwilio cyfrifon ariannol blynnyddol y Comisiwn yn unol ag arfer sefydledig.

Adolygwyd y casgliadau Archwilio ar gyfer blwyddyn ariannol 2016-17 yng nghyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg ym mis Gorffennaf 2017. Rhoddwyd barn ddiamedod ar Gyfrifon 2016-17 a chodwyd tri argymhelliad archwilio.

7. EFFEITHIOLRWYDD Y BWRDD

7.1 Ymsefydlu, Datblygu, Hyfforddi ac Arfarnu Perfformiad

Caiff Comisiynwyr newydd ac aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg becyn ymsefydlu sy'n cynnwys gwybodaeth am y gwaith arolygu, yn ogystal â'r holl bolisiâu a gweithdrefnau llywodraethu corfforaethol. Caiff y pecyn ymsefydlu ei ddarparu mewn fformat electronig a chaiff dogfennau unigol eu hargraffu ar gais. Fel rhan o raglen ymsefydlu Comisiynwyr ac aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg, caiff hyfforddiant ei ddarparu mewn perthynas â'r broses o gynnal arolwg etholiadol.

Hefyd, darperir rhestr wirio ymsefydlu benodol ar gyfer aelodau'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg nad ydynt yn aelodau'r Comisiwn.

Caiff Comisiynwyr eu hannog i feithrin cysylltiadau ag aelodau cyrff eraill sydd â buddiannau sy'n gyffredin â rhai'r Comisiwn. Mae trefniadau sefydledig o gyfarfodydd blynyddol rhwng Comisiynau Ffiniau amrywiol y DU, a cheir cyfarfodydd cyfnodol rhwng Aelodau'r Comisiwn a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, Un Llais Cymru a chyrff rhanddeiliaid eraill hefyd. Bydd y Comisiwn hefyd yn ystyried darparu cyfleoedd hyfforddiant ar gyfer meysydd arbenigedd penodol y nodwyd y byddant o fudd i'r Comisiwn.

Caiff perfformiad Cadeirydd y Comisiwn ei arfarnu'n flynyddol gan Ddirprwy Gyfarwyddwr Adran Noddi'r Comisiwn yn Llywodraeth Cymru. Caiff perfformiad Aelodau'r Comisiwn ei arfarnu'n flynyddol gan Gadeirydd y Comisiwn. Ar gyfer 2017-18, daeth y Cadeirydd i'r casgliad fod perfformiad holl Aelodau'r Comisiwn yn gwbl foddhaol. Caiff perfformiad Aelod Annibynnol y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg ei arfarnu'n flynyddol gan Gadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Ar gyfer 2017-18, daeth y Cadeirydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg i'r casgliad fod perfformiad Aelod Annibynnol y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg yn gwbl foddhaol.

7.2 Gwybodaeth am y Bwrdd

- Mabwysiadwyd Cylch Gorchwyl ar gyfer cyfarfodydd y Comisiwn;
- Mabwysiadwyd fformat safonol ar gyfer adroddiadau. Mae hyn yn sicrhau cysondeb ac yn mynnu y caiff materion fel risgiau a goblygiadau cyfreithiol eu hystyried;
- Caiff awduron adroddiadau eu hannog i ddefnyddio ffynonellau gwybodaeth hygyrch a dibynadwy, fel Llywodraeth Cymru, awdurdodau lleol, Comisiynau Ffiniau eraill, adrannau'r llywodraeth ac ati;
- Mabwysiadwyd fformat safonol ar gyfer agendâu a chofnodion cyfarfodydd. Mae eitemau sefydlog ar agendâu yn cynnwys datganiadau o fuddiant, materion sy'n codi, rheoli risg, adroddiad ar y gyllideb a chalendr digwyddiadau. Caiff cofnodion cyfarfodydd y Comisiwn eu cyhoeddi ac maent ar gael ar wefan y Comisiwn;
- Mae aelodau'r Comisiwn wedi parhau i ddefnyddio llechi ar gyfer storio a gweld papurau cyfarfodydd a dogfennau eraill sy'n berthnasol i'w dyletswyddau, ac mae hyn wedi parhau i leihau costau deunydd ysgrifennu sy'n gysylltiedig ag argraffu a chopio papurau cyfarfodydd.

7.3 Gwerthuso Perfformiad y Bwrdd

Cynhaliodd y Comisiwn a'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg adolygiad hunanasesu blynyddol o'u perfformiad trwy gyfrwng holiadur a gwblhawyd gan aelodau. Yn gyffredinol, roedd canfyddiadau'r gwerthusiadau hyn yn gadarnhaol yn ystod 2017/18 a daethant i'r casgliad bod mwyafrif helaeth y dangosyddion effeithiolrwydd a chydymffurfio ag arfer da wedi'u bodloni. Mae meysydd a amlygwyd i'w gwella yn cael eu nodi mewn cynlluniau gweithredu ac yn derbyn sylw yn ystod y flwyddyn ganlynol. Gan mai 2017-18 oedd y flwyddyn gyntaf i'r Comisiwn werthuso ei berfformiad yn y modd hwn, nid oedd unrhyw bwyntiau gweithredu o'r flwyddyn flaenorol i fynd i'r afael â nhw. Ni chododd y gwerthusiad o'r Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg unrhyw bwyntiau gweithredu.

8. COD LLYWODRAETHU CORFFORAETHOL

Mae trefniadau'r Comisiwn yn cydymffurfio ag egwyddorion y Cod Llywodraethu Corfforaethol ym mhob cyswllt perthnasol.

9. ANSAWDD ADRODDIADAU I'R BWRDD

Ar ôl safoni fformat adroddiadau a system o wirio'r wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiadau, erbyn hyn mae'r Comisiwn o'r farn bod ansawdd y data yn dderbyniol a bydd yn ymdrechu i wneud gwelliannau pellach i adroddiadau safonedig ar arolygon i'r Bwrdd.

10. CYFARFODYDD Â'R ADRAN NODDI

Mae Cadeirydd a Phrif Weithredwr y Comisiwn yn cynnal cyfarfodydd rheolaidd ag Adran Noddi'r Comisiwn yn Llywodraeth Cymru, a cheir cysylltiad cyson rhwng aelodau'r Ysgrifenyddiaeth ac aelodau'r Adran Noddi ar faterion gweithredol. Yn ogystal, mae Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn yn cynnal cyfarfodydd cyswllt chwarterol â chynrychiolwyr Adran Noddi'r Comisiwn yn Llywodraeth Cymru i drafod cynnydd ar waith arolygu, materion llywodraethu corfforaethol ac unrhyw faterion eraill sy'n codi yn ymwneud â gweithrediad y Comisiwn.

11. RHEOLI PERFFORMIAD

Mae system rheoli perfformiad ar waith i sicrhau bod aelodau staff yn deall beth maent yn ei wneud a pham, a sut mae eu gwaith yn cysylltu â'r hyn y mae'r Comisiwn yn ceisio ei gyflawni. Mae'n orfodol i'r holl staff gwblhau Adolygiad Rheoli Perfformiad (PMR) ac mae'n ofynnol i'r holl reolwyr osod amcanion ar gyfer eu staff a chynnal adolygiadau canol blwyddyn a diwedd blwyddyn o'u perfformiad. Mae hyn yn cynnwys Cynllun Datblygu Personol llawn yn gysylltiedig â'u gyrfa a'u swydd er mwyn helpu i ddatblygu staff.

Yn dilyn argymhelliad a wnaed gan Archwilwyr Mewnol y Comisiwn, mae'r Comisiwn wedi diweddarau ei Ffurflenni Adolygu Rheoli Perfformiad staff i'w wneud yn glir sut mae amcanion aelodau staff unigol yn cysylltu ag amcanion corfforaethol y Comisiwn.

Caiff perfformiad aelodau'r Comisiwn ei asesu gan Gadeirydd y Comisiwn yn flynyddol, a chaiff perfformiad y Comisiwn o ran cyflawni ei ddyletswyddau ei fonitro yng nghyfarfodydd y Comisiwn.

12. CHWYTHU'R CHWIBAN A THWYLL

Mae'r Comisiwn yn gweithredu Polisiâu Chwythu'r Chwiban a Thwyll sydd ar gael i staff drwy fewnwyd y Comisiwn ac Aelodau'r Comisiwn drwy'r pecynnau ymsefydlu sy'n cael eu dosbarthu iddynt ar ôl iddynt gael eu penodi. Caiff trefniadau Chwythu'r

Chwiban y Comisiwn, ynghyd ag adroddiad ar unrhyw achosion o chwythu'r chwiban a thwyll, eu hystyried ym mhob un o gyfarfodydd y Pwyllgor Archwilio a Sicrhau Risg. Nid oedd unrhyw achosion o chwythu'r chwiban neu dwyll drwgdybiedig yn ystod 2017-18 (2016-17 – dim digwyddiadau chwythu'r chwiban).

LLOFNOD _____ DYDDIAD _____
Owen Watkin
Cadeirydd

LLOFNOD _____ DYDDIAD _____
Steve Halsall
Prif Weithredwr a Swyddog Cyfrifyddu

Adroddiad Cyflogau a Staff

Contractau Gwasanaeth

Mae Deddf Diwygio a Llywodraethu Cyfansoddiadol 2010 yn ei gwneud yn ofynnol i benodiadau'r Gwasanaeth Sifil gael eu gwneud yn ôl teilyngdod ar sail cystadleuaeth deg ac agored. Mae'r Egwyddorion Recriwtio a gyhoeddwyd gan Gomisiwn y Gwasanaeth Sifil yn manylu ar yr amgylchiadau pan ellir gwneud penodiadau fel arall.

Oni nodir fel arall isod, mae gan y swyddogion a gynhwysir yn yr adroddiad hwn swyddi penagored. Byddai terfynu'n gynnar, heblaw ar gyfer camymddwyn, yn arwain at yr unigolyn yn cael iawndal, fel y pennir yng Nghynllun Iawndal y Gwasanaeth Sifil.

Mae rhagor o wybodaeth am waith Comisiwn y Gwasanaeth Sifil i'w gweld yn www.civilservicecommission.org.uk

Polisi Tâl

Caiff y pwerau i wneud taliadau i Aelodau'r Comisiwn eu hamlinellu yn Atodlen 8 paragraff 2 Deddf Llywodraeth Leol 1972. Trosglwyddwyd y swyddogaeth hon i Gynulliad Cenedlaethol Cymru o dan OS 1999 Gorchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau Rhif 672. Caiff cynnydd i dâl Cadeiryddion ac Aelodau Cyrff a Noddir gan Lywodraeth Cymru ei awdurdodi gan Brif Weinidog Cymru.

Mae'r Comisiwn hefyd yn gyfrifol am dalu tâl aelodau'r Comisiwn Ffiniau i Gymru ar gyfraddau dyddiol a bennir gan Swyddfa'r Cabinet ac a gymeradwyir gan Drysorlys EM. Caiff cost y taliadau hyn ei fodloni drwy'r cyllid a ddarperir gan Swyddfa'r Cabinet a ddisgrifir ar dudalen 6 ac a ddatgelir yn y tabl costau staff ar dudalen 27.

Caiff codiadau cyflog blynyddol eu cymhwyso'r unol â'r rhai a gytunir ar gyfer staff Llywodraeth Cymru, ac nid oes unrhyw fonysau perfformiad yn berthnasol.

Mae'r wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad hwn yn destun archwiliad ac eithrio'r ffigurau yn ymwneud â chyfansoddiad staff ac absenoldeb oherwydd salwch.

Tâl (gan gynnwys cyflog) a hawliau pensiwn

Mae'r adrannau canlynol yn darparu manylion am gyflog a buddion pensiwn rheolwyr uchaf ac aelodau bwrdd y Comisiwn.

Cyflog Aelodau'r Comisiwn

	2017-18	2016-17
Enw	Ffioedd £'000	Ffioedd £'000
Mr O Watkin (Cadeirydd – CFfDLC)	10	7
Mr C Stradling (Dirprwy Gadeirydd – CFfDLC)	5	4
Mr D Powell (Aelod – CFfDLC)	6	4
Mrs J May (Aelod – CFfDLC)	6	3
Mr M T Joloza (Aelod – CFfDLC)	5	4
Mrs J James (Aelod Annibynnol o'r Pwyllgor Archwilio – CFfDLC)	1	1
Mr P Loveluck (Aelod – Comisiwn Ffiniau i Gymru)	6	6
Yr Athro R McNabb (Aelod – Comisiwn Ffiniau i Gymru)	5	3

Roedd cyflog aelodau'r Comisiwn yn ymwneud yn gyfan gwbl â ffioedd ar gyfer gwasanaethau a ddarparwyd yn ystod y flwyddyn. Nid yw cyfraniadau pensiwn yn daladwy.

Llefarydd Tŷ'r Cyffredin yw Cadeirydd ex-officio y Comisiwn Ffiniau i Gymru. Mae Dirprwy Gadeirydd y Comisiwn Ffiniau i Gymru, sy'n llywyddu dros y cyfarfodydd, yn Farnwr yr Uchel Lys: Yr Anrhydeddus Meistr Ustus Lewis. Mae swydd Dirprwy Gadeirydd y Comisiwn Ffiniau i Gymru yn swydd ddi-dâl, a thelir treuliau yn unig.

Yn ystod 2017-18, cyflogwyd dau Gomisiynydd Cynorthwyol gan y Comisiwn Ffiniau i Gymru hefyd, sef Mr Emyr Wyn Jones a Mr Rhodri Lewis, ar sail dros dro i adrodd ar Wrandawiadau Cyhoeddus a gynhaliwyd fel rhan o'r Arolwg o Etholaethau Seneddol yng Nghymru yn 2018. Cyflog y Comisiynydd Cynorthwyol ar gyfer 2017-18 oedd £4,044 (2016-17 £8,846) a £6,066 (2016-17 £7,583).

Cyflog a Hawliau Pensiwn Uwch Reolwyr

Cyfanswm cyflog unigol						
Swyddog	Cyflog (£'000)		Buddion Pensiwn (i'r £1,000 agosaf) ¹		Cyfanswm (£'000)	
	2017-18	2016-17	2017-18	2016-17 (wedi'i ailddatgan)	2017-18	2016-17 (wedi'i ailddatgan)
Mr S R Halsall (Prif Weithredwr)	55-60	55-60	10,000	42,000	65-70	100-105
Mr M Redmond (Dirprwy Brif Weithredwr)	40-45	40-45	24,000	22,000	65-70	65-70

¹ Caiff gwerth y buddion pensiwn a gronwyd yn ystod y flwyddyn ei gyfrifo fel (y cynnydd gwirioneddol i'r pensiwn wedi'i luosi ag 20) llai (cyfraniadau a wnaed gan yr unigolyn). Nid yw'r cynnydd gwirioneddol yn cynnwys cynnydd o ganlyniad i chwyddiant neu unrhyw gynnydd neu ostyngiad o ganlyniad i drosglwyddo hawliau pensiwn.

Nifer yr Uwch Reolwyr

Cyflogodd y Comisiwn 2 uwch reolwr yn ystod 2017-18 (2016-17: 2 uwch reolwr), sef Prif Weithredwr a Dirprwy Brif Weithredwr. Ystyrir bod Prif Weithredwr y Comisiwn yn gyfwerth â Band Gweithredol 2 Llywodraeth Cymru, ac ystyrir bod Dirprwy Brif Weithredwr y Comisiwn yn gyfwerth â Band Rheoli 1 Llywodraeth Cymru.

Cyflog

Mae 'cyflog' yn cynnwys cyflog crynswth a goramser. Derbyniodd naw aelod o staff lwfans recriwtio a chadw 5% ar ddechrau 2017-18 a gymeradwywyd gan Lywodraeth Cymru ac a ôl-ddyddiwyd i fis Ionawr 2017. Yn ystod 2017-18, ni wnaed unrhyw daliadau mewn perthynas â thâl perfformiad neu fonysau. Mae'r adroddiad hwn wedi ei seilio ar daliadau cronodig a wnaed gan y Comisiwn, ac y cofnodwyd felly yn y cyfrifon hyn.

Datgeliad Cyflog Teg

Mae'n ofynnol i gyrff adrodd ddatgelu'r berthynas rhwng cyflog y cyfarwyddwr sydd ar y cyflog uchaf yn eu sefydliad a chyflog canolrifol gweithlu'r sefydliad.

Cyflog wedi'i fandio y cyfarwyddwr sy'n derbyn y cyflog uchaf yn y Comisiwn yn y flwyddyn ariannol 2017-18 oedd £55-60,000 (2016-17: £55-60,000). Roedd hyn 2.0 gwaith (2016-17: 2.16 gwaith) yn fwy na chyflog canolrifol y gweithlu, sef £28,770 (2016-17: £26,667).

Yn 2017-18, ni chafodd unrhyw 0 (2016-17, 0) gyflogai gyflog uwch na'r cyfarwyddwr â'r cyflog uchaf. Roedd cyflogau'n amrywio o £23,625 i £58,185 (2016-17: £22,575 i £56,900).

Mae'r cyfanswm cyflog yn cynnwys cyflog, lwfansau cyfunol, tâl anghyfunol yn gysylltiedig â pherfformiad, buddion mewn nwyddau yn ogystal â thaliadau diswyddo. Nid yw'n cynnwys cyfraniadau pensiwn y cyflogwr a gwerth trosglwyddo cyfwerth ag arian parod pensiynau.

Sicrwydd Treth ar gyfer Cyflogaion nad ydynt ar y Gyflogres

Caiff yr holl staff a gyflogir yn uniongyrchol gan y Comisiwn ac aelodau'r Bwrdd eu talu drwy system gyflogres y Comisiwn ac maent yn destun i'r cyfraniadau treth ac Yswiriant Gwladol priodol. Mae'r holl staff sydd ar secondiad i'r Comisiwn o adrannau eraill y llywodraeth yn aros ar system gyflogres eu rhiant-adrannau.

Yn ystod 2017-18, gwnaeth y Comisiwn daliadau oddi ar y gyflogres i 2 aelod o staff dros dro a gyflogwyd drwy asiantaeth. Cymerodd y Comisiwn gamau i gadarnhau bod y cyfraniadau treth ac Yswiriant Gwladol priodol yn cael eu talu drwy ofyn am weld slip cyflog yr aelodau staff asiantaeth a thrwy ofyn am gadarnhau drwy'r asiantaeth; cafwyd y cadarnhad hwnnw. Cyflogwyd y ddau aelod staff asiantaeth am gyfnodau hwy na 6 mis, ond talwyd llai na £220 y diwrnod iddynt.

Buddion Pensiwn

Enw	Pensiwn cronedig wrth gyrraedd oed pensiwn ar 31/3/18 a'r cyfandaliad cysylltiedig	Cynnydd gwirioneddol mewn pensiwn a chyfandaliad cysylltiedig wrth gyrraedd oed pensiwn	CETV ar 31/3/18	CETV ar 31/3/17	Cynnydd gwirioneddol mewn CETV	Cyfraniad au'r cyflogwr i gyfrifon pensiwn partneriaeth
	£'000	£'000	£'000	£'000	£'000	
Mr S R Halsall Prif Weithredwr	35 – 40 ynghyd â chyfandaliad o 50 – 55	0 – 2.5 ynghyd â chyfandaliad o 0	719	699	9	-
Mr M Redmond Dirprwy Brif Weithredwr	5 – 10	0 – 2.5	80	66	8	-

Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil

Darperir buddiannau pensiwn drwy drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. O 1 Ebrill 2015, cyflwynwyd cynllun pensiwn newydd i weision sifil – y Cynllun Pensiwn Gweision Sifil ac Eraill neu **alpha**, sy'n darparu buddion ar sail cyfartaledd gyrfu ag oedran pensiwn arferol sy'n gyfwerth ag oedran Pensiwn y Wladwriaeth yr aelod (neu 65 os yw'n uwch). O'r dyddiad hwnnw, mae'r holl weision sifil sydd newydd eu penodi a mwyafrif y rhai sydd eisoes yn gwasanaethu, wedi ymuno ag **alpha**. Cyn y dyddiad hwnnw, roedd gweision sifil yn cymryd rhan ym Mhrif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS). Mae gan PCSPS bedair adran: tair ohonynt sy'n darparu buddion ar sail cyflog terfynol (**classic**, **premium** neu **classic plus**) ag oedran pensiwn arferol o 60; ac un sy'n darparu buddion ar sail gyrfu gyfan (**nuvos**), sydd ag oedran pensiwn arferol o 65.

Ni chaiff y trefniadau statudol hyn eu hariannu a chaiff cost y buddion eu talu gan symiau arian y mae'r Senedd yn pleidleisio arnynt bob blwyddyn. Caiff y pensiynau sy'n daladwy o dan **classic**, **premium**, **classic plus**, **nuvos** ac **alpha** eu cynyddu'n flynyddol yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Arhosodd aelodau presennol PCSPS a oedd o fewn 10 mlynedd o'u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn PCSPS ar ôl 1 Ebrill 2015. Bydd y rhai a oedd rhwng 10 mlynedd ac 13 mlynedd a 5 mis o'u hoedran pensiwn arferol ar 1 Ebrill 2012 yn symud i **alpha** rywbryd rhwng 1 Mehefin 2015 ac 1 Chwefror 2022. Caiff

buddion PCSPS yr holl aelodau sy'n symud i **alpha** eu 'bancio', a bydd buddion y rhai hynny sydd â buddion cynharach yn un o adrannau cyflog terfynol PCSPS wedi'u seilio ar eu cyflog terfynol pan fyddant yn gadael **alpha**. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnir ar gyfer swyddogion yn dangos y pensiwn a enillwyd yn PCSPS neu **alpha** – fel y bo'n briodol. Lle mae gan y swyddog fuddion yn PCSPS ac **alpha**, y ffigur a ddyfynnir yw gwerth cyfunol ei fuddion yn y ddau gynllun.) Gall aelodau sy'n ymuno o fis Hydref 2002 ddewis naill ai'r trefniant buddion diffiniedig priodol neu bensiwn rhanddeiliaid 'prynu arian' â chyfraniad gan y cyflogwr (cyfrif pensiwn **partneriaeth**).

Mae cyfraniadau cyflogeion yn gysylltiedig â chyflog ac yn amrywio rhwng 4.6% ac 8.05% ar gyfer aelodau **classic**, **premium**, **classic plus**, **nuvos** ac **alpha**. Mae buddion **classic** yn cronni ar gyfradd o 1/80fed o'r enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn ogystal, mae cyfandaliad sy'n gyfwerth â thair blynedd o'r pensiwn cychwynnol yn daladwy wrth ymddeol. Ar gyfer **premium**, mae buddion yn cronni ar gyfradd o 1/60fed o enillion pensiynadwy terfynol ar gyfer pob blwyddyn o wasanaeth. Yn wahanol i **classic**, ni cheir unrhyw gyfandaliad awtomatig. Yn ei hanfod, mae'r cynllun **classic plus** yn gynllun hybrid gyda buddion mewn perthynas â gwasanaeth cyn 1 Hydref 2002 yn cael eu cyfrifo'n fras fel y cynllun **classic** a buddion mewn perthynas â gwasanaeth o fis Hydref 2002 ymlaen yn cael eu cyfrifo fel y cynllun **premium**. Mae aelod o gynllun **nuvos** yn cronni pensiwn yn seiliedig ar ei enillion pensiynadwy yn ystod y cyfnod y mae'n aelod o'r cynllun. Ar ddiwedd blwyddyn y cynllun (31 Mawrth), caiff cyfrif pensiwn a enillwyd yr aelod ei gredydu â 2.3% o'i enillion pensiynadwy yn y flwyddyn bensiwn honno a chaiff y pensiwn cronedig ei uwchraddio yn unol â deddfwriaeth Cynyddu Pensiynau. Mae buddion **alpha** yn cronni mewn ffordd debyg i'r cynllun **nuvos**, ond y gyfradd cronni yw 2.32%. Ym mhob achos, gall aelodau ddewis rhoi rhan o'u pensiwn heibio (gohirio) i ddarparu cyfandaliad hyd at y terfynau a bennir gan Ddeddf Cyllid 2004.

Trefniant pensiwn rhanddeiliaid yw'r cyfrif pensiwn **partneriaeth**. Gwna'r cyflogwr gyfraniad sylfaenol o rhwng 8% a 14.75% (gan ddibynnu ar oed yr aelod) i gynnyrch pensiwn rhanddeiliaid a ddewiswyd gan y cyflogai o banel o ddarparwyr. Nid oes rhaid i'r cyflogai gyfrannu, ond os yw'n gyfrannu, bydd y cyflogwr yn gwneud tâl cyfatebol hyd at derfyn o 3% o'r cyflog pensiynadwy (yn ogystal â chyfraniad sylfaenol y cyflogwr). Mae cyflogwyr hefyd yn cyfrannu 0.5% pellach o gyflog pensiynadwy i dalu cost budd risg a ddarperir yn ganolog (pe byddai'r cyflogai yn marw yn y swydd neu'n ymddeol oherwydd afiechyd).

Y pensiwn cronedig a ddyfynnir yw'r pensiwn y mae gan yr aelod hawl i'w gael pan fydd yn cyrraedd oedran pensiwn, neu'n syth ar ôl iddo/iddi orffen bod yn aelod gweithredol o'r cynllun os yw eisoes wedi cyrraedd oedran pensiwn neu'n hŷn na hynny. Yr oedran pensiwn ar gyfer aelodau cynlluniau **classic**, **premium** a **classic plus** yw 60 oed, 65 oed ar gyfer aelodau cynllun **nuvos**, a'r uchaf o 65 neu Oedran Pensiwn y Wladwriaeth ar gyfer aelodau **alpha**. (Mae'r ffigurau pensiwn a ddyfynnir ar gyfer swyddogion yn dangos y pensiwn a enillwyd yn PCSPS neu alpha – fel y bo'n briodol. Lle mae gan y swyddog fuddion yn PCSPS ac alpha, y ffigur a ddyfynnir yw gwerth cyfunol ei fuddion yn y ddau gynllun, ond sylwch y gallai rhan o'r pensiwn hwnnw fod yn daladwy o oeddrannau gwahanol.)

Mae rhagor o fanylion am drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil i'w gweld ar y wefan www.civilservicepensionscheme.org.uk

Gwerthoedd Trosglwyddo Cyfwerth ag Arian Parod

Gwerth Trosglwyddo Cyfwerth ag Arian Parod (CETV) yw gwerth cyfalafu ar ôl asesiad actiwaraid o fuddiannau cynllun pensiwn a gronnwyd gan aelod ar adeg benodol. Y buddion a gaiff eu prisio yw buddion cronedig yr aelod ac unrhyw bensiwn amodol priod sy'n daladwy o'r cynllun. Mae CETV yn daliad a wneir gan gynllun neu drefniant pensiwn er

mwyn diogelu buddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant pensiwn arall pan fydd yr aelod yn gadael cynllun ac yn penderfynu trosglwyddo'r buddion a gronnwyd yn ei hen gynllun. Mae'r ffigurau pensiwn a ddangosir yn ymwneud â'r buddion a gronnwyd gan yr unigolyn o ganlyniad i'w aelodaeth lawn o'r cynllun pensiwn, nid dim ond ei wasanaeth mewn swydd ar lefel uwch y mae datgeliad yn gymwys iddo.

Mae'r ffigurau hyn yn cynnwys gwerth unrhyw fuddion pensiwn mewn cynllun neu drefniant arall a drosglwyddwyd gan yr unigolyn i drefniadau pensiwn y Gwasanaeth Sifil. Maent hefyd yn cynnwys unrhyw fuddion pensiwn ychwanegol a gronnwyd gan yr aelod o ganlyniad i brynu buddion pensiwn ychwanegol ar ei gost ei hun. Cyfrifir CETVau yn unol â Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Galwedigaethol (Gwerthoedd Trosglwyddo) (Diwygiad) 2008 ac nid ydynt yn ystyried unrhyw ostyngiad gwirioneddol neu bosibl mewn buddion sy'n deillio o Dreth Lwfans Oes a allai fod yn ddyledus pan fydd buddiannau pensiwn yn cael eu codi.

Cynnydd gwirioneddol mewn CETV

Mae hyn yn adlewyrchu'r cynnydd mewn CETV a ariennir gan y cyflogwr. Nid yw'n cynnwys y cynnydd yn y pensiwn cronedig o ganlyniad i chwyddiant, cyfraniadau a dalwyd gan y cyflogai (gan gynnwys gwerth unrhyw fuddion a drosglwyddwyd o gynllun neu drefniant pensiwn arall) ac mae'n defnyddio ffactorau prisio'r farchnad gyffredin ar gyfer dechrau a diwedd y cyfnod.

lawndal ar gyfer colli swydd

Ni wnaed unrhyw daliadau mewn perthynas â cholli neu derfynu swydd yn ystod 2017-18 (ac ni wnaed unrhyw daliadau yn ystod 2016-17).

Niferoedd Staff a Chostau Cysylltiedig

	2018 Staff a gyflogir yn barhaol £	2018 Secondiadau o'r tu allan £	2018 Staff Asiantaeth £	2018 Aelodau'r Comisiwn £	2018 Cyfanswm £
Cyflogau	310,238	69,722	34,963	53,182	468,105
Costau nawdd cymdeithasol	28,643	6,653	-	2,178	37,474
Costau pensiwn	65,564	13,769	-	-	79,333
TAW	-	18,213	-	-	18,213
Cyfanswm Costau Net	404,445	108,357	34,963	55,360	603,125

Nifer yr unigolion a gyflogir ar gyfartaledd

Roedd nifer gyfartalog yr unigolion cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd yn ystod y flwyddyn yn ôl y categorïau hyn fel a ganlyn:

	Nifer	Nifer	Nifer	Nifer	Nifer
Cyflogir yn Uniongyrchol	9	-	-	10	19
Arall	-	3	1	-	4
Cyfanswm Staff	9	3	1	10	23

Cymaryddion (ailddatganwyd):

	2017 Staff a gyflogir yn barhaol £	2017 Secondiadau o'r tu allan £	2017 Staff Asiantaeth £	2017 Aelodau'r Comisiwn £	2017 Cyfanswm £
Cyflogau	288,533	27,971	27,911	56,840	401,255
Costau nawdd cymdeithasol	26,192	2,412	-	3,019	31,623
Costau pensiwn	59,907	6,117	-	-	66,024
TAW	-	7,300	-	-	7,300
Cyfanswm Costau Net	374,632	43,800	27,911	59,859	506,202

Nifer yr unigolion a gyflogir ar gyfartaledd

Roedd nifer gyfartalog yr unigolion cyfwerth ag amser llawn a gyflogwyd yn ystod y flwyddyn yn ôl y categorïau hyn fel a ganlyn:

	Nifer	Nifer	Nifer	Nifer	Nifer
Cyflogir yn Uniongyrchol	9	-	-	9	18
Arall	-	1	1	1	3
Cyfanswm Staff	9	1	1	10	21

Mae'r Comisiwn yn talu TAW ar gostau cyflog staff sy'n cael eu secondio o'r tu allan o adrannau eraill y llywodraeth. Nid yw'r TAW yn adferadwy gan nad yw'r Comisiwn wedi'i gofrestru ar gyfer TAW.

Mae'r costau uchod yn cynnwys £147,238 (2016-17; £165,100) mewn perthynas ag adnoddau staff a £22,567 (2016-17; £35,870) mewn perthynas â thâl aelodau a wariwyd ar ran y Comisiwn Ffiniau i Gymru. Roedd y costau llai o gymharu â'r flwyddyn flaenorol o ganlyniad i ostyngiad sylweddol yn y gwaith a wnaed ar gyfer yr Arolwg o Etholaethau Seneddol yng Nghymru yn 2018.

Ar gyfer 2017-18, roedd cyfraniadau cyflogwyr o £65,564 yn daladwy i'r PCSPS ac **alpha** (2016-17: £59,906) ar un o bedair cyfradd yn yr ystod 20.0% i 24.5% (2016-17: 20.0% i 24.5%) o dâl pensiynadwy, ar sail bandiau cyflog. Fel arfer, mae actiwari'r cynllun yn adolygu cyfraniadau'r cyflogwr bob pedair blynedd yn dilyn prisiad llawn o'r cynllun. Diwygiwyd y bandiau cyflog a chyfraddau'r cyfraniadau ar gyfer 2016-17, a byddant yn cael eu diwygio eto ar gyfer 2017-18. Mae cyfraddau'r cyfraniadau yn adlewyrchu buddion wrth iddynt gael eu cronni, yn hytrach na phan gaiff y costau eu cronni'n wirioneddol, ac maent yn adlewyrchu profiad blaenorol o'r cynllun. Gall cyflogeion ddewis agor cyfrif pensiwn partneriaeth, sef pensiwn rhanddeiliad â chyfraniad gan y cyflogwr. Nid oes unrhyw un o aelodau staff y Comisiwn wedi dewis pensiwn partneriaeth.

Polisi Cyflogeion

Mae'r Comisiwn yn cynnwys craidd o staff a gyflogir yn uniongyrchol, sy'n cynnwys y Prif Weithredwr, Dirprwy Brif Weithredwr, Rheolwr Cyllid, Rheolwr Cymorth Busnes, pedwar Swyddog Arolygu a dau Swyddog Cymorth Tîm. Mae gan y staff a gyflogir yn uniongyrchol fandiau cyflog a thelerau ac amodau gwasanaeth yn gyfatebol i staff Llywodraeth Cymru o'r un graddau. Daeth tri aelod staff ar secondiad o'r tu allan i'r Comisiwn o un o adrannau eraill y llywodraeth. Mae aelodau staff sydd ar secondiad o adrannau eraill y llywodraeth yn parhau i fod ar yr un graddfeydd cyflog ac i fod â'r un telerau ac amodau â'u rhiant-adran tra eu bod wedi eu cyflogi gan y Comisiwn. Mae'r polisi hwn yn galluogi'r Comisiwn i gadw craidd o staff sydd â gwybodaeth am systemau a gweithdrefnau sy'n hanfodol i'r genhadaeth wrth fodloni unrhyw gynnydd i'r llwyth gwaith arolygu yn effeithlon.

Mae gan y Comisiwn ystod eang o bolisiau sy'n adlewyrchu deddfwriaeth gyfredol, a'i nod yw sicrhau y caiff staff eu cadw a'u cymell. Caiff y polisiau hyn eu hadolygu'n rheolaidd. Caiff pob polisi ei wirio o ran cydraddoldeb cyn ei roi ar waith. Achredwyd y Comisiwn â'r safon Buddsoddwyr Mewn Pobl yn gyntaf yn 2009. Roedd yr achrediad hwn yn destun adolygiad llawn yn ystod 2015-16, a ddaeth i'r casgliad y dylai'r Comisiwn gadw ei achrediad BMP.

Cyfansoddiad Staff

Yn ystod 2017-18, roedd y Comisiwn yn cyflogi 23 aelod staff cyfwerth ag amser llawn ac aelodau'r Comisiwn (gan gynnwys staff asiantaeth a staff dros dro), yr oedd 6 ohonynt yn fenywod ac 17 ohonynt yn wrywod (2016-17: 21 aelod staff cyfwerth ag amser llawn ac aelodau'r comisiwn, 5 ohonynt yn fenywod, 16 ohonynt yn wrywod). Mae tîm rheoli'r Comisiwn yn cynnwys 4 aelod staff gwrywaidd ac 1 aelod staff benywaidd. Mae'r tabl isod

yn dangos nifer y staff cyfwerth ag amser llawn a nifer y staff o ran cyfrif pennau ar gyfer 2017-18.

Band Cyflog	Gwrywaidd				Benywaidd			
	CALI	%	Cyfrif Pennau	%	CALI	%	Cyfrif Pennau	%
Aelod o'r Comisiwn	8	80	9	82	2	20	2	18
Band Gweithredol 2	1	100	1	100	0	0	0	0
Band Rheoli 1	1	100	1	100	0	0	0	0
Band Rheoli 2	1	100	2	67	0	0	1	33
Band Rheoli 3	5	71	5	71	2	29	2	29
Cymorth Tîm	1	33	2	40	2	67	3	60
Cyfanswm	17	74	20	71	6	26	8	29
Cyfanswm y flwyddyn flaenorol	16	76	20	77	5	24	6	23
Amrywiant	+1	-2	-	-6	+1	+2	+2	+6

Cyfle Cyfartal

Mae'r Comisiwn wedi ymrwmo i bolisi o gyfle cyfartal yn ei arferion cyflogaeth a'i nod yw sicrhau nad yw unrhyw gyflogai neu ddarpar gyflogai yn cael ei drin yn fwy neu'n llai ffafriol ar sail oedran, anabledd, tarddiad ethnig neu genedlaethol, rhywedd, statws priodasol neu statws rhiant, cenedligrwydd, cred wleidyddol, hil, crefydd neu gyfeiriadedd rhywiol. Mae'r Comisiwn yn sicrhau bod cyfleusterau priodol ar gael i gyflogaion anabl.

Absenoldeb Oherwydd Salwch

Yn ystod 2017-18, roedd deg o aelodau staff parhaol y Comisiwn yn absennol oherwydd salwch am gyfanswm o 78 diwrnod (2016-17 – roedd saith o aelodau staff parhaol y Comisiwn yn absennol oherwydd salwch am gyfanswm o 83 diwrnod).

Iechyd a Diogelwch

Mae'r Comisiwn yn gweithredu polisi iechyd a Diogelwch Staff a pholisi Codi a Chario, ac mae asesiad risg tân ac adolygiad iechyd a diogelwch annibynnol yn cael eu cynnal yn flynyddol.

STEVE HALSALL
Swyddog Cyfrifyddu
25 Gorffennaf 2018

Tystysgrif ac adroddiad archwilydd annibynnol Archwilydd Cyffredinol Cymru i Gynulliad Cenedlaethol Cymru

Adroddiad ar yr archwiliad o'r datganiadau ariannol

Barn

Tystiaf fy mod wedi archwilio datganiadau ariannol Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru (y Comisiwn) am y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018 o dan baragraff 19 Rhan 2 Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013. Mae'r rhain yn cynnwys y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr, y Datganiad o'r Sefyllfa Ariannol, y Datganiad Llifoedd Arian Parod, y Datganiad o Newidiadau yn Ecwiti Trethdalwyr a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys crynodeb o bolisiau cyfrifyddu arwyddocaol. Paratowyd y datganiadau ariannol hyn o dan y polisiau cyfrifyddu a nodir ynddynt. Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a Llawlyfr Adrodd Ariannol Trysorlys EM yn seiliedig ar Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) fel y'u mabwysiadwyd gan yr Undeb Ewropeaidd.

Yn fy marn i, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa'r Comisiwn ar 31 Mawrth 2018 a'i wariant net ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny; ac
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Gweinidogion Cymru a roddwyd o dan adran 19 Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013.

Sail y farn

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y Deyrnas Unedig. Disgrifir fy nghyfrifoldebau o dan y safonau hynny ymhellach yn yr adran 'Cyfrifoldebau'r Archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol' o'm hadroddiad. Rwyf yn annibynnol ar y corff yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio a gefais yn ddigonol a phriodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau ynglŷn â busnes gweithredol

Nid oes gennyf unrhyw beth i adrodd yn ei gylch mewn perthynas â'r materion canlynol y mae'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y Deyrnas Unedig yn mynnu fy mod yn adrodd i chi arnynt:

- lle nad yw'n briodol defnyddio'r sail cyfrifyddu busnes gweithredol i baratoi'r datganiadau ariannol; neu
- lle nad yw'r Swyddog Cyfrifyddu wedi datgelu yn y datganiadau ariannol unrhyw ansicrwydd perthnasol a amlygwyd a allai godi amheuan sylweddol ynglŷn â gallu'r corff i barhau i fabwysiadu'r sail cyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r dyddiad yr awdurdodir y datganiadau ariannol i'w cyhoeddi.

Gwybodaeth arall

Y Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am y wybodaeth arall yn yr adroddiad blynyddol a'r cyfrifon. Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys y wybodaeth a geir yn yr adroddiad blynyddol heblaw am y datganiadau ariannol a'm hadroddiad archwilydd arnynt. Nid yw fy marn ar y

datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall a, heblaw i'r graddau a nodir yn benodol yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o gasgliad sicrwydd ar hynny.

Mewn cysylltiad â'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol, fy nghyfrifoldeb i yw darllen y wybodaeth arall er mwyn amlygu anghysondebau o bwys â'r datganiadau ariannol archwiliedig ac amlygu unrhyw wybodaeth yr ymddengys ei bod yn anghywir yn seiliedig ar y wybodaeth a gefais wrth gynnal yr archwiliad, neu'n anghyson â hi. Os deuf yn ymwybodol o unrhyw gamddatganiadau neu anghysondebau ymddangosiadol o bwys, ystyriaf y goblygiadau i'm hadroddiad.

Barn ar reoleidd-dra

Yn fy marn i, ym mhob ystyriaeth berthnasol, mae'r gwariant a'r incwm a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol wedi eu cymhwyso at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru ac mae'r trafodion ariannol a gofnodwyd yn y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Adroddiad ar ofynion eraill

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, mae'r rhan o'r Adroddiad Tâl sydd i'w harchwilio wedi cael ei pharatoi'n briodol yn unol â chyfarwyddiadau Gweinidogion Cymru a wnaed o dan Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013.

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a roddwyd yn yr Adroddiad Atebolrwydd ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol, ac mae'r Adroddiad Atebolrwydd wedi cael ei baratoi yn unol ag arweiniad Gweinidogion Cymru;
- mae'r wybodaeth a roddwyd yn yr Adroddiad Perfformiad ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratowyd y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol, ac mae'r Adroddiad Perfformiad wedi cael ei baratoi yn unol â Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013.

Materion rwyf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth o'r Comisiwn a'i amgylchedd a gafwyd wrth gynnal yr archwiliad, nid wyf wedi canfod camddatganiadau o bwys yn yr Adroddiad Perfformiad na'r Datganiad Llywodraethu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i adrodd yn ei gylch mewn perthynas â'r materion canlynol yr adroddaf i chi, os, yn fy marn i:

- ni chadwyd cofnodion cyfrifyddu priodol;
- nid yw'r datganiadau ariannol a'r rhan o'r Adroddiad Atebolrwydd sydd i'w harchwilio yn gyson â'r cofnodion neu'r adroddiadau cyfrifyddu;
- ni ddatgelwyd gwybodaeth a nodwyd gan Weinidogion Cymru ynghylch cyflogau a thrafodion eraill; neu
- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth a'r esboniadau y mae'n ofynnol i mi eu cael ar gyfer fy archwiliad.

Adroddiad

Nid oes gennyf unrhyw sylwadau i'w gwneud ar y datganiadau ariannol hyn.

Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu am y datganiadau ariannol

Fel yr esboniwyd yn llawnach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau'r Swyddog Cyfrifyddu, mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013 a chyfarwyddiadau Gweinidogion Cymru a wnaed oddi tani, am fod yn fodlon eu bod yn rhoi darlun cywir a theg ac am y gyfryw reolaeth fewnol ag y mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n penderfynu ei bod yn angenrheidiol i allu paratoi datganiadau ariannol sy'n rhydd rhag camddatganiadau o bwys, boed hynny o ganlyniad i dwyll neu gamgymeriad.

Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n gyfrifol am asesu gallu'r corff i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu materion sy'n gysylltiedig â busnes gweithredol, fel y bo'n berthnasol, a defnyddio'r sail cyfrifyddu busnes gweithredol oni ystyrir bod hynny'n amhriodol.

Cyfrifoldebau'r Archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynglŷn â ph'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhydd rhag cam-ddatgan perthnasol, p'un a achoswyd hynny trwy dwyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n warant y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Rhyngwladol ar Archwilio (y DU) bob amser yn canfod camddatganiad perthnasol pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol pe gellid disgwyl yn rhesymol eu bod, yn unigol neu gyda'i gilydd, yn dylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wnaed ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae disgrifiad manylach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar gael ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilydd.

Cyfrifoldebau am reoleidd-dra

Mae'r Swyddog Cyfrifyddu'n gyfrifol am sicrhau rheoleidd-dra trafodion ariannol.

Rwyf yn cael tystiolaeth ddigonol i roi sicrwydd rhesymol bod y gwariant a'r incwm wedi cael eu defnyddio at y dibenion a fwriadwyd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru a bod y trafodion ariannol yn cydymffurfio â'r awdurdodau sy'n eu llywodraethu.

Anthony Barrett
Ar ran Archwilydd Cyffredinol Cymru
30 Gorffennaf 2018

24 Heol y Gadeirlan
Caerdydd
CF11 9LJ

Y Swyddog Cyfrifyddu sy'n gyfrifol am gynnal a chadw gwefan Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru a'i chywirdeb; nid yw'r gwaith a gyflawnir gan archwilwyr yn cynnwys ystyried y materion hynny ac, yn unol â hynny, nid yw archwilwyr yn derbyn cyfrifoldeb am unrhyw newidiadau y gellid fod wedi eu gwneud i'r datganiadau ariannol ers iddynt gael eu cyflwyno'n wreiddiol ar y wefan.

Mae Archwilydd Cyffredinol Cymru wedi ardystio'r cyfrifon hyn yn y ffurf y cawsant eu drafftio'n wreiddiol. Cyfieithiad o'r fersiwn Saesneg wreiddol yw'r fersiwn hon. Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru sydd yn gyfrifol am gywirdeb y cyfieithiad, nid yr Archwilydd Cyffredinol.

DATGANIADAU ARIANNOL

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

DATGANIAD O WARIANT NET CYNHWYSFAWR ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018

	Nodiadau	2018 £	2017 £
Incwm	4	<u>(261,618)</u>	<u>(416,095)</u>
Cyfanswm Incwm Gweithredu		<u>(261,618)</u>	<u>(416,095)</u>
COSTAU			
Costau staff	2	603,125	506,202
Gwariant gweithredu arall	3	<u>305,267</u>	<u>356,221</u>
Cyfanswm y Gwariant Gweithredu		<u>908,392</u>	<u>862,423</u>
Gwariant Gweithredu Net		<u><u>646,774</u></u>	<u><u>446,328</u></u>
Gwariant Net Cynhwysfawr ar gyfer y Flwyddyn		<u><u>646,774</u></u>	<u><u>446,328</u></u>

Mae'r holl weithgareddau wedi eu dosbarthu yn rhai parhaus

Mae'r nodiadau ar dudalennau 36 i 42 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

DATGANIAD O'R SEFYLLFA ARIANNOL ar 31 Mawrth 2018

		31 Mawrth 2018	31 Mawrth 2017
	Nodiadau	£	£
ASEDAU NAD YDYNT YN GYFREDOL			
Eiddo, Peiriannau ac Offer	5	<u>8,516</u>	<u>20,541</u>
Cyfanswm yr asedau nad ydynt yn gyfredol		<u>8,516</u>	<u>20,541</u>
ASEDAU CYFREDOL			
Masnach a symiau derbyniadwy eraill	7	<u>6,394</u>	<u>11,590</u>
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	8	<u>52,667</u>	<u>26,982</u>
Cyfanswm yr asedau cyfredol		<u>59,061</u>	<u>38,572</u>
Cyfanswm yr asedau		<u>67,577</u>	<u>59,113</u>
RHWYMEDIGAETHAU CYFREDOL			
Masnach a symiau taladwy eraill	9	<u>(61,458)</u>	<u>(61,905)</u>
Cyfanswm y rhwymedigaethau cyfredol		<u>(61,458)</u>	<u>(61,905)</u>
Cyfanswm yr asedau llai rhwymedigaethau cyfredol		<u>6,119</u>	<u>(2,792)</u>
ARIANNWYD GAN:			
Cronfeydd wrth gefn cyfredinol		<u>6,119</u>	<u>(2,792)</u>
		<u>6,119</u>	<u>(2,792)</u>

Mae'r nodiadau ar dudalennau 36 i 42 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

Awdurdodwyd y datganiadau ariannol hyn gan y Swyddog Cyfrifyddu i'w cyhoeddi ar 25 Gorffennaf 2018

STEVE HALSALL
Swyddog Cyfrifyddu
25 Gorffennaf 2018

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

DATGANIAD LLIFOEDD ARIAN

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018

	Nodiadau	2018	2017
		£	£
Llifoedd arian o weithgareddau gweithredu			
Costau gweithredu net		(646,774)	(446,328)
Addasiadau ar gyfer:			
Lleihad / (Cynnydd) mewn masnach a symiau derbyniadwy eraill		5,196	(6,976)
Dibrisiant	5	20,667	14,884
Cynnydd / (Lleihad) mewn symiau masnach sy'n daladwy		(447)	34,989
All-lif arian parod net o weithgareddau gweithredu		<u>(621,358)</u>	<u>(403,431)</u>
Llifoedd arian o weithgareddau buddsoddi			
Prynu eiddo, peiriannau ac offer		(1,261)	(1,153)
All-lif arian parod net o weithgareddau buddsoddi		<u>(1,261)</u>	<u>(1,153)</u>
Llifoedd arian o weithgareddau ariannu			
Cymorth Grant gan Lywodraeth Cymru		<u>648,304</u>	<u>414,148</u>
Cyllido net			
Cynnydd /(lleihad) net mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddechrau'r cyfnod	8	25,685	9,564
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddechrau'r cyfnod	8	26,982	17,418
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y cyfnod		<u>52,667</u>	<u>26,982</u>

Mae'r nodiadau ar dudalennau 36 i 42 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

DATGANIAD O NEWIDIADAU YN ECWITI TRETHDALWYR

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2017

	Cronfa Wrth Gefn Gyffredinol £
Balans ar 31 Mawrth 2016	29,388
Newidiadau mewn polisi cyfrifyddu	-
Balans a ailddatganwyd ar 1 Ebrill 2016	<u>29,388</u>
Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr 2016-17	
Cymorth Grant gan Lywodraeth Cymru	414,148
Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn	(446,328)
Balans ar 31 Mawrth 2017	<u>(2,792)</u>
Newidiadau yn ecwiti trethdalwyr ar gyfer 2017-18	
Cymorth Grant gan Lywodraeth Cymru	648,304
Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y flwyddyn	(646,774)
Rhoi Asedau	7,381
Balans ar 31 Mawrth 2018	<u>6,119</u>

Mae'r nodiadau ar dudalennau 36 i 42 yn ffurfio rhan o'r cyfrifon hyn.

COMISIWN FFINIAU A DEMOCRATIAETH LEOL CYMRU

NODIADAU I'R DATGANIADAU ARIANNOL ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018

---

1. DATGANIAD O BOLISIÂU CYFRIFYDDU

Paratowyd y datganiadau ariannol hyn yn unol â Llawlyfr Adrodd Ariannol y Llywodraeth 2017-18 (FReM yn seiliedig ar IFRS) a gyhoeddir gan Drysorlys EM. Mae'r polisiau cyfrifyddu sydd wedi eu cynnwys yn y FReM yn cymhwyso'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (IFRS) fel y'u haddaswyd neu y'u dehonglwyd ar gyfer cyd-destun y sector cyhoeddus. Lle mae'r FReM yn caniatáu dewis polisi cyfrifyddu, dewiswyd y polisi cyfrifyddu y bernir ei fod yn fwyaf priodol i amgylchiadau penodol Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru er mwyn rhoi darlun cywir a theg. Disgrifir y polisiau penodol a fabwysiadwyd gan Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru isod. Maent wedi eu cymhwyso'n gyson wrth ddelio ag eitemau yr ystyriwyd eu bod yn berthnasol i'r cyfrifon.

1.1 Cyfarwyddyd Cyfrifon

Paratowyd y cyfrifon yn unol â'r Cyfarwyddyd Cyfrifon a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru o dan Ddeddf Llywodraeth Leol (Democratiaeth) (Cymru) 2013.

1.2 Confensiwn Cyfrifyddu

Paratoir y cyfrifon hyn o dan y confensiwn cost hanesyddol a addaswyd i ystyried ailbrisiu eiddo, peiriannau ac offer, asedau anniriaethol a stocrestrau.

1.3 Gwariant ar Weinyddu a Rhaglenni

Dosberthir cyllid y Comisiwn a dderbynnir gan Lywodraeth Cymru a Swyddfa'r Cabinet fel cyllid ar gyfer gwariant ar raglenni gan y ddwy Adran. Ystyrir felly mai incwm a gwariant rhaglenni yw'r holl ffigurau incwm a gwariant a ddangosir ar y Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr.

1.4 Prisiant Asedau nad ydynt yn Gyfredol

Caiff asedau nad ydynt yn gyfredol eu cyfalafu ar gost caffael a gosod, lle mae'r gost honno'n fwy na £500. Caiff costau meddalwedd gyfrifiadurol eu cyfrif fel gwariant refeniw, felly codir tâl amdanynt yn llawn pan fo'r nwyddau a'r gwasanaeth wedi cael eu derbyn. Caiff Eiddo, Peiriannau ac Offer eu datgan ar werth teg. Caiff costau hanesyddol wedi eu dibrisio eu defnyddio fel procsi ar gyfer gwerth teg i bob math o ased, oherwydd bod gan bob un ohonynt un ai oes ddefnyddiol fer, gwerth isel, neu'r ddau ohonynt. Yn ei hanfod, caiff yr holl eiddo, peiriannau ac offer eu grwpio'n un o ddau ddsbarth - asedau TG neu Ddarnau Gosod, Dodrefn ac Offer.

1.5 Dibrisiant

Caiff dibrisiant asedau nad ydynt yn gyfredol ei gyfrifo i ddileu eu cost neu brisiad dros eu hoes ddefnyddiol amcangyfrifedig. Caiff yr holl asedau nad ydynt yn gyfredol eu dibrisio dros gyfnod o bum mlynedd. Caiff dibrisiant blwyddyn llawn ei godi yn ystod y flwyddyn y'u caffaelwyd ac nid yn ystod y flwyddyn gwaredu.

1.6 **Buddion cyflogeion**

Rhoddir cyfrif am y gost o ddarparu buddion cyflogeion yn ystod y cyfnod y caiff buddion eu hennill gan gyflogeion. Darperir ar gyfer gwyliau blynyddol dros y cyfnod y mae'r gwyliau hynny'n cronni. Cyflwynwyd y polisi cyfrifyddu hwn yn 2009-10, yn unol â gofyniad IAS19, Buddion Cyflogeion.

1.7 **Cyllid**

Mae'r Comisiwn yn cael Cymorth Grant gan Lywodraeth Cymru i ariannu ei weithgareddau refeniw a chyfalaf cyffredinol. Yn unol â'r FReM, caiff y Cymorth Grant hwn ei ystyried yn gyllid a chaiff ei gredydu i'r Gronfa Wrth Gefn Gyffredinol ar ôl ei dderbyn.

1.8 **Incwm**

Mae symiau derbyniadwy heblaw am Gymorth Grant gan Lywodraeth Cymru yn cael eu hystyried yn incwm yn hytrach na chyllid. Daw'r brif ffynhonnell incwm o Swyddfa'r Cabinet ar sail cronïadau yn hytrach nag arian parod i dalu am gost cynnal Ysgrifenyddiaeth seneddol y Comisiwn Ffiniau i Gymru yng Nghaerdydd.

1.9 **Stocrestrau**

Nid yw'r Comisiwn yn cadw unrhyw stoc o werth sylweddol.

1.10 **Treth Ar Werth (TAW)**

Mae'r holl wariant yn cynnwys TAW gan nad yw'r Comisiwn wedi ei gofrestru ar gyfer TAW ac felly nid yw'n gallu adfer TAW adferadwy.

1.11 **Pensiynau**

Caiff cyflogeion blaenorol a phresennol eu cynnwys yn narpariaethau Prif Gynllun Pensiwn y Gwasanaeth Sifil (PCSPS) a'r cynllun alpha, a ddisgrifir yn yr Adroddiad Cyflogau.

1.12 **Rheoli Risg Ariannol**

Nid oes gan y Comisiwn unrhyw fenthyciadau ac mae'n dibynnu ar grantiau Llywodraeth Cymru yn bennaf ar gyfer ei ofynion arian parod. Hefyd, nid oes ganddo unrhyw adneuon sylweddol a chaiff yr holl asedau a rhwymedigaethau perthnasol eu henwi mewn sterling, felly nid yw'n agored i risg o ran cyfraddau llog neu risg arian cyfred.

1.13 **Effaith Safonau nad ydynt ar waith hyd yn hyn**

Mae Aelodau'r Comisiwn wedi ystyried effaith Safonau a Dehongliadau a gyhoeddwyd, ond nad ydynt ar waith hyd yn hyn ac nad yw'r Comisiwn wedi eu mabwysiadu'n gynnar. Heblaw IFRS 16 Prydlesi, mae Aelodau'n disgwyl na fydd mabwysiadu'r Safonau a'r Dehongliadau hyn yn y dyfodol yn cael unrhyw effaith sylweddol ar ddatganiadau ariannol y Comisiwn. Nid oes modd amcangyfrif effaith

IFRS 16, a gyhoeddwyd gan IASB ond nad yw wedi ei mabwysiadu gan yr Undeb Ewropeaidd hyd yn hyn, ac a fydd yn berthnasol o 2019-20, yn rhesymol ar hyn o bryd.

1.14 Offerynnau Ariannol

Nid oes gan y Comisiwn unrhyw offerynnau ariannol sylweddol. Gall offerynnau tymor byr gynnwys arian parod, dyledwyr masnach a chredydwyr masnach. Lle y bo'n berthnasol, mae'r gwerth cyfredol yr un fath â'r gwerth teg ar ddiwedd y flwyddyn.

1.14.1 Symiau masnach a symiau derbyniadwy eraill

Nid yw symiau masnach a symiau derbyniadwy eraill yn dwyn unrhyw log a chânt eu datgan ar eu gwerth enwol fel y'u gostyngwyd gan lwfansau priodol ar gyfer symiau anadferadwy amcangyfrifedig.

1.14.2 Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod

Mae arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod yn cynnwys arian mewn llaw, adneuon tymor byr a buddsoddiadau tra hylifol tymor byr y mae'n hawdd eu trosi'n swm arian hysbys ac sy'n destun risg ansylweddol o newidiadau mewn gwerth.

1.14.3 Symiau masnach a symiau taladwy eraill

Nid yw symiau masnach a symiau taladwy eraill yn dwyn llog a chânt eu datgan ar eu gwerth enwol.

1.14.4 Benthyciadau

Nid oes unrhyw fenthyciadau neu orddrafftiau sy'n dwyn llog.

1.14.5 Lleihad

Caiff gwerth asedau y Comisiwn i'w ddwyn ymlaen ei adolygu ar ddyddiad pob mantolen er mwyn penderfynu a oes unrhyw arwydd o leihad. Os yw'r cyfryw arwydd yn bodoli, caiff swm adferadwy'r asedau ei amcangyfrif. Swm adferadwy ased yw'r mwyaf o'i bris gwerthu net a'i werth ar ddefnydd.

1.14.6 Caiff Asedau Ariannol a Rhwymedigaethau Ariannol sy'n deillio o gontractau ar gyfer prynu neu werthu eitemau anariannol eu cydnabod wrth iddynt ddigwydd h.y. wrth dderbyn neu ddanfon y nwyddau neu'r gwasanaethau.

1.15 Prydlesi Gweithredu

Bwriedir i swyddfeydd y Comisiwn yn Nhŷ Hastings gael eu prydlesu am 5 mlynedd arall hyd at 31 Mawrth 2023 tra'n disgwyl canlyniad trafodaethau ynglŷn â thelerau'r brydles. Ystyrir bod y brydles ar swyddfeydd y Comisiwn yn Nhŷ Hastings yn brydles weithredu yn hytrach na phrydles gyllidol, oherwydd:

- nid yw perchenogaeth y swyddfeydd yn trosglwyddo i'r Comisiwn ar ddiwedd cyfnod y brydles;
- nid oes unrhyw opsiwn i brynu ar ddiwedd cyfnod y brydles;
- nid yw cyfnod y brydles yn para'r rhan fwyaf o oes economaidd yr adeilad; ac
- nid yw gwerth presennol y taliadau prydlesu lleiaf yn gyfwerth ag o leiaf holl werth teg yr adeilad.

Caiff y costau prydlesu hyn eu codi ar y datganiad costau gweithredu yn ystod y flwyddyn yr eir i'r costau hynny.

2. COSTAU STAFF

Daeth costau staff ar gyfer y flwyddyn i £603,125 (2016-17; £506,202) ac roeddent yn cynnwys £468,105 (2016-17; £401,255) mewn cyflogau, £37,474 (2016-17; £31,623) mewn costau nawdd cymdeithasol, £79,333 (2016-17; £66,024) mewn costau pensiwn a £18,213 (2016-17; £7,300) mewn TAW ar gostau staff a secondiwyd o'r tu allan. Rhoddir dadansoddiad manylach o'r costau hyn yn yr Adroddiad Cyflogau ar dudalen 26.

3. GWARIANT GWEITHREDU ARALL

	2018 £	2017 £
Costau Rhedeg		
Teithio a Chynhaliaeth Staff	8,450	18,420
Teithio a Chynhaliaeth Aelodau'r Comisiwn	11,018	11,709
Ffioedd Cyrsiau a Hyfforddi Staff	4,908	7,358
Archwilydd Cyffredinol Cymru - ffi archwilio flynyddol	8,400	8,400
Ffioedd Archwilio Mewnol	6,417	6,229
Cyfrngau a Hysbysebu	10,708	19,844
Cyfieithu	29,081	68,931
Argraffu, postio ac offer swyddfa	36,995	38,188
Ffôn a chontractau	1,600	1,668
Costau llety	23,900	22,986
Cyfreithiol a phroffesiynol	12,820	6,814
Costau cyfrifiadurol anghyfalafol	68,539	78,188
Arall	2,499	1,896
Rhenti o dan brydlesi gweithredu	59,264	50,706
Eitem anariannol: Dibrisiant	20,668	14,884
Cyfanswm	<u><u>305,267</u></u>	<u><u>356,221</u></u>

Mae'r costau uchod yn cynnwys £101,773 (2016-17; £204,870) mewn perthynas â chostau teithio a chynhaliaeth, cyfieithu, argraffu, ffôn a llety a wariwyd ar ran y Comisiwn Ffiniau i Gymru. Roedd y costau llai o gymharu â'r flwyddyn flaenorol o ganlyniad i ostyngiad sylweddol yn y gwaith a wnaed ar gyfer yr Arolwg o Etholaethau Seneddol yng Nghymru yn 2018.

4. INCWM

Incwm ariannu yw Cymorth Grant a chaiff ei gredydu'n uniongyrchol i'r cronfeydd wrth gefn. Yn ystod 2017-18, cafodd y Comisiwn £261,468 o gyllid gan Swyddfa'r Cabinet i dalu costau cynnal Ysgrifenyddiaeth i'r Comisiwn Ffiniau i Gymru yng Nghaerdydd (2016-17, £416,064). Roedd y costau llai o gymharu â'r flwyddyn flaenorol o ganlyniad i'r gostyngiad sylweddol yn y gwaith a wnaed ar gyfer yr Arolwg o Etholaethau Seneddol yng Nghymru yn 2018 yn dilyn cwblhau'r gwrandawiau cyhoeddus. Yn ogystal â hyn, cafodd y Comisiwn ad-daliad o £93 yn ymwneud â

defnyddio Cardiau Caffael Cymru (2016-17, £31) a chafwyd £57 o log ar gyfrif banc y Comisiwn (2016-17, £21).

5. EIDDO, PEIRIANNAU AC OFFER

	Technoleg Gwybodaeth £	Dodrefn a Ffitiadau £	Cyfanswm £
Cost neu Brisiad			
Ar 1 Ebrill 2017	49,346	69,864	119,210
Ychwanegiadau	7,382	1,260	8,642
Gwarediadau	(1,298)	(2,409)	(3,707)
Ar 31 Mawrth 2018	<u>55,430</u>	<u>68,715</u>	<u>124,145</u>
Dibrisiant			
Ar 1 Ebrill 2017	41,992	56,677	98,669
Darparwyd yn ystod y flwyddyn	13,311	7,356	20,667
Dilëwyd wrth waredu	(1,298)	(2,409)	(3,707)
Ar 31 Mawrth 2018	<u>54,005</u>	<u>61,624</u>	<u>115,629</u>
Gwerth i'w ddwyn ymlaen ar 31 Mawrth 2018	1,425	7,091	8,516
Gwerth i'w ddwyn ymlaen ar 31 Mawrth 2017	7,354	13,187	20,541

Mae'r Comisiwn yn berchen ar yr holl Asedau. Yn ystod 2017-18, trosglwyddodd Llywodraeth Cymru berchenogaeth nifer o eitemau caledwedd TGCh i'r Comisiwn. Yn flaenorol, roedd y Comisiwn wedi bod yn defnyddio'r galedwedd yn rhan o'i gytundeb TGCh â Llywodraeth Cymru. Yn rhan o'r cytundeb hwn, roedd yr holl galedwedd a ddefnyddiwyd gan y Comisiwn yn aros yn asedau Llywodraeth Cymru. Fodd bynnag, wrth baratoi i'r Comisiwn symud i system TGCh annibynnol (y disgwylir iddi fod ar waith yn gynnar yn 2019), cytunodd Llywodraeth Cymru i drosglwyddo perchenogaeth asedau TGCh presennol i'r Comisiwn heb unrhyw gost. At ddibenion cyfrifyddu, dim ond eitemau llai na 5 mlwydd oed yr ystyriwyd bod iddynt werth. Pennwyd gwerth eitemau llai na 5 mlwydd oed trwy ddibrisio cost brynu wreiddiol yr eitem dros nifer y blynyddoedd yr oedd yr eitem wedi bod ar waith. Ystyriwyd bod y gwerthoedd a gafwyd trwy brisio eitemau tebyg yn rhy annibynadwy oherwydd ychydig o eitemau union gyfatebol y gellid dod o hyd iddynt.

6. OFFERYNNAU ARIANNOL

Gan y bodlonir gofynion arian parod y Comisiwn drwy Gymorth Grant gan Lywodraeth Cymru, mae offerynnau ariannol yn chwarae rhan fwy cyfyngedig mewn creu a rheoli risg nag a fyddai'n berthnasol i gorff nad yw yn y sector cyhoeddus. Mae mwyafrif yr offerynnau ariannol yn ymwneud â chontractau i brynu eitemau anariannol, yn unol â gofynion prynu a defnyddio disgwylidig y Comisiwn, felly nid yw'r Comisiwn yn agored i lawer o risg o ran credyd, hylifedd na'r farchnad.

7. SYMIAU MASNACH SY'N DDERBYNIADWY AC ASEDAU CYFREDOL ERAILL

	2018 £	2017 £
Symiau sy'n dod yn ddyledus o fewn blwyddyn:		
Rhagdaliadau ac incwm cronedig	6,394	11,590
Cyfanswm	<u>6,394</u>	<u>11,590</u>

8. ARIAN PAROD A'R HYN SY'N CYFATEB I ARIAN PAROD

	2018	2017
	£	£
Balans ar 1 Ebrill	26,982	17,418
Newid net i falansau arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod	25,685	9,564
	<u>52,667</u>	<u>26,982</u>
Banciau masnachol ac arian mewn llaw	<u>52,667</u>	<u>26,982</u>
Balans ar 31 Mawrth	<u>52,667</u>	<u>26,982</u>

9. SYMIAU MASNACH SY'N DALADWY A RHWYMEDIGAETHAU CYFREDOL ERAILL

	2018	2017
	£	£
Symiau sy'n dod yn ddyledus o fewn blwyddyn:		
Trethiant a nawdd cymdeithasol	3,730	4,141
Symiau masnach sy'n daladwy	7,086	1,565
Croniadau ac incwm gohiriedig	41,040	45,267
Tâl gwyliau cronodig	9,602	10,932
	<u>61,458</u>	<u>61,905</u>

10. PRYDLESI GWEITHREDU

	2018	2017
	£	£
Mae cyfanswm y taliadau prydlesu lleiaf yn y dyfodol o dan brydlesi gweithredu na ellir eu canslo yn cynnwys		
Adeiladau		
Dim hwyrach nag 1 flwyddyn	-	34,441
Hwyrach nag 1 flwyddyn ond dim hwyrach na 5 mlynedd	-	-
Hwyrach na 5 mlynedd	-	-
Cyfanswm	<u>-</u>	<u>34,441</u>

Daeth prydles y Comisiwn ar gyfer ei swyddfeydd yn Nhŷ Hastings i ben ar 5 Rhagfyr 2017 ac mae trafodaethau'n mynd rhagddynt ar hyn o bryd ynglŷn â thelerau prydles 5 mlynedd newydd ar gyfer yr un llety. Felly, nid oes gan y Comisiwn ymrwymiad i brydlesi gweithredu yn y dyfodol mewn perthynas ag adeiladau. Gellir gweld costau prydlesi ar gyfer y flwyddyn yn Nodyn 3.

11. TALIADAU ARBENNIG A CHOLLEDION

Ni chofnododd y Comisiwn unrhyw golledion yn ystod 2017-18 (cofnodwyd colledion a ddaeth i gyfanswm o £242 yn 2016-17).

12. TRAFODION PARTÏON CYSYLLTIEDIG

Ystyrir bod Llywodraeth Cymru yn barti cysylltiedig. Yn ystod y flwyddyn, mae'r Comisiwn wedi cynnal amrywiaeth o drafodion sylweddol â Llywodraeth Cymru sy'n dod i gyfanswm gwariant o £71,538 (2016-17, £51,985). Roedd y Cymorth Grant a dderbyniwyd yn ystod y flwyddyn yn dod i gyfanswm o £648,304 (2016-17, £414,148). Ar ddiwedd y cyfnod adrodd, roedd gweddill dyledus gyda Llywodraeth Cymru gwerth £3,080 mewn perthynas â chostau staff ar secondiad.

Mae Ysgrifenyddiaeth y Comisiwn hefyd yn gweithredu fel Ysgrifenyddiaeth i'r Comisiwn Ffiniau Seneddol i Gymru (CFfG). Corff Cyhoeddus Anadrannol yw CFfG a noddir gan Swyddfa'r Cabinet. Ystyrir bod Swyddfa'r Cabinet yn barti cysylltiedig. Yn ystod y flwyddyn, mae'r Comisiwn wedi cynnal amrywiaeth o drafodion sylweddol â Swyddfa'r Cabinet sy'n dod i gyfanswm gwariant o £9,933 (2016-17, £34,823). Yn ystod 2017-18, cafodd y Comisiwn £261,468 o gyllid gan Swyddfa'r Cabinet (2016-17, £416,064). Ar ddiwedd y cyfnod adrodd, roedd gweddill dyledus gyda Swyddfa'r Cabinet gwerth £259 (2016-17, Dim) mewn perthynas â Gweinyddu Pensiynau'r Gwasanaeth Sifil.

Nid yw'r Comisiwn wedi ymgymryd ag unrhyw drafodion ag endidau y mae gan aelodau a staff rheoli allweddol fuddiant ynddynt.

13. DADANSODDIAD O WARIANT NET YN ÔL SEGMENTAU

Mae'r Datganiad o Wariant Net Cynhwysfawr yn adlewyrchu'r segmentau y caiff canlyniadau gweithredu Comisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru eu hadrodd i'r Comisiwn ynddynt. Nid oes gan Gomisiwn Ffiniau a Democratiaeth Leol Cymru segmentau a nodir ar wahân ac adrodda gwybodaeth ariannol i'w Fwrdd fel y datgelir yn Nodiadau 2, 3 a 4.

14. RHWYMEDIGAETHAU AC ASED AU AMODOL

Nid oedd unrhyw rwymedigaethau nac asedau amodol ar ddiwedd 2017-18 (roedd rhwymedigaeth amodol ar ddiwedd 2016-17 yn ymwneud â'r posibilrwydd y byddai Llywodraeth Cymru'n adennill TAW y gellid ei chodi ar gostau cyflog staff Llywodraeth Cymru a secondiwyd i'r Comisiwn).

15. DIGWYDDIADAU AR ÔL Y CYFNOD ADRODD

Awdurdodwyd y cyfrifon hyn i'w cyhoeddi ar 25 Gorffennaf 2018 gan y Swyddog Cyfrifyddu. Ar ddyddiad llofnodi'r cyfrifon hyn, nid oedd unrhyw ddigwyddiadau i'w datgelu ar ôl y cyfnod adrodd.